

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická

Diplomová práce
Řízení o předběžné otázce

Plzeň 2012

Eva Davídková

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra ústavního a evropského práva

Studijní program: M6805 Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

Řízení o předběžné otázce

Zpracovala: Eva Davidková

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Michaela Tronečková

Plzeň 2012

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Řízení o předběžné otázce zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou nebo jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.“

Zde bych ráda poděkovala všem lidem, kteří mi pomáhali se zorientovat v problematice předběžné otázky, zejména své konzultantce Mgr. Michaele Tronečkové, panu JUDr. Martinu Smolkovi, Vládními zmocněnci pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropské unie, za jeho laskavost se zúčastnit stáže na Oddělení komunitárního práva na Ministerstvu zahraničních věcí a paní JUDr. Kláře Havlíčkové ze stejného oddělení za její cenné připomínky a podněty ohledně zpracování pramenů. Nemohu si dovolit opomenout i ochotné odpovědi ze soudních orgánů jako např. od Daniely Ratajové, asistentky soudce Mgr. Tomáše Mottla, místopředsedy Městského soudu v Praze, konzultačnímu centru Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR a v neposlední řadě i JUDr. Petrovi Chládkovi, poradci pro správní agendu při Ústavním soudu.

1. Obsah

2. Úvod.....	6
3. Řízení o předběžné otázce jako institut práva Evropské unie	9
3.1. Soudní dvůr EU	9
3.2. Hmotněprávní stránka řízení o předběžné otázce	14
3.3. Prejudiciální řízení.....	20
4. Soud členského státu předkládající předběžnou otázku.....	28
4.1. Definice soudu.....	29
4.2. Judikovaná definice soudu	31
4.3. České soudy	36
4.3.1. Rozhodčí soudy.....	37
4.3.2. Rejstříkové soudy	42
4.3.3. Ústavní soud ČR	45
4.3.4. Právní následky porušení povinnosti předložit předběžnou otázku	49
4.3.4.1. Porušení povinnosti z pohledu práva EU	52
4.3.4.2. Odpovědnost za škodu způsobenou porušením práva EU v českém právním řádu.....	59
5. Závěr.....	62
6. Seznam použité literatury	66
7. Resumé.....	79
8. Summary	80

2. Úvod

Tato diplomová práce se zabývá řízením o předběžné otázce, jejími specifickými aspekty v oblasti předkládajících orgánů a některými zajímavými výjimkami, a dále soudními orgány, které se podílejí na dotčeném řízení.

V této diplomové práci si dávám za hlavní cíl definovat pojem „soud či tribunál“ podle článku 267 a jemu předcházejících článků. Chtěla bych se dále zaměřit na vybrané české soudy, které ještě nepoložily předběžnou otázku, a tudíž nemohou se stoprocentní jistotou tvrdit, že se Soudní dvůr nerozmyslí na ni odpovědět. Možná právě z důvodu, že některé soudy, jimiž se chci zabývat ve své práci, jsou určitým způsobem omezeny, a to absencí některého kritéria, která samotný Soudní dvůr již tolikrát ve svých rozsudcích deklaroval. To však neznamená, že by Soudní dvůr přeci jenom se těmito otázkami nezabýval a nakonec by se i nemohl rozhodnout stát se příslušným je projednat a podat tak sofistikovanou odpověď. Vše stále záleží na úvaze Soudního dvora, jak se již v některých případech stalo.¹ Stručně řečeno ráda bych odpověděla na otázku, proč jsou, popř. nejsou soudy ve smyslu článku 267 SFEU české rozhodčí soudy, rejstříkové soudy, Ústavní soud, a dále bych chtěla rozebrat právní následky, které nastanou v případě, že soud, jenž má povinnost požádat o rozhodnutí o předběžné otázce Soudní dvůr, tak neučinil, jak z pohledu práva EU, tak z českého právního řádu.

Ve 3. kapitole bych se na začátek zabývala hlavním soudním orgánem v řízení o předběžné otázce, a to o Soudním dvoru EU, dále co je předběžná otázka, kde je upravena, jak se vůbec předběžná otázka dostala do Smlouvy, jak se její ustanovení měnilo v průběhu let. V kapitole 3.3. bych chtěla stručně nastínit, jak se předběžná otázka dostane od vnitrostátního soudu k Soudnímu dvoru a jak probíhá řízení před ním.

¹ K tomuto tématu se opět vrátím v dalších kapitolách.

V následující kapitole bych zpracovala obecnou definici soudu, abych dále mohla navázat na definici daného pojmu ve světle judikatury Soudního dvora EU.

V kapitole 4 bych ještě ráda podrobila vybrané české soudní orgány kritériím definice pojmu „soud či tribunál“. Zaměřím se pouze na soudy vyskytující se na území České republiky s odkazem na judikaturu Soudního dvora, a to rozhodčí soudy, rejstříkové soudy a Ústavní soud ČR, protože analýza související judikatury Soudního dvora EU je velice zajímavá.

Tato diplomová práce si samozřejmě nemůže vzít za cíl vymezit seznam všech soudních orgánů členských států EU, které mohou nebo musí předložit předběžnou otázku. Ani by to nebylo možné, jinak by se z toho musela stát celo-životní studie.² Záměrem tedy této práce je se zaměřit na vymezené mantinely pojmu soud, jak jej určilo právo EU, jak jej určil Soudní dvůr a jak jim odpovídají vybrané české soudní orgány.

V poslední podkapitole poukážu na možné varianty, popřípadě neprůchodné postupy při porušení povinnosti předběžné otázky a domáhání se náprav či nároků na náhradu škody.

K výběru tématu mě dovedlo několik okolností. Především schůdnost jejího pochopení, možnost se zabírat judikaturou, a nejenom monografiemi a učebnicemi. Právě kvůli mým předcházejícím zkušenostem na soudu jsem si uvědomila, jak velkou roli hraje předběžná otázka při rozhodovací činnosti soudního orgánu a jak je nevhodné tento evropský právní institut opomíjet. Soudci jsou všeobecně průběžně obeznamováni formou různých seminářů o novodobých změnách a o dopadech na jejich jednání, to však neznamena, že se po hodině výkladu v zasedací místnosti z nich stanou na toto téma odborníci a že jsou schopni podchytit zamýšlený

² Seznam soudů členských států, které již předložily předběžnou otázku, je vypracováván pravidelně ve výročních zprávách. K tomu například 16. výroční zpráva o kontrole Uplatňování práva Evropské unie, KOM(1999) 301: *Příloha VI: Přehled uplatňování práva Evropské unie vnitrostátními soudy*, s. 246. Poslední aktualizace 2011/08/17. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eu_law/infringements/pdf/annexe6_rap98_en.pdf.

záměr. Proto bychom se měli i my ostatní zajímat o evropský právní řád, kterým jsme ostatně vázáni články 10 a 10a Ústavy ČR.

Diplomovou prací jsem zprvu vypracovávala analyzováním judikatury Soudního dvora. Po čase jsem však zjistila, že přehlcenost informací mi brání zpracovávat téma dostatečně rychle, a tak jsem nakonec byla nucena upustit od studování rozhodnutí Soudního dvora a zaměřit se spíše na různé příspěvky v diskuzích právníků a na články v právních časopisech, které mě dovedly pouze k zajímavým judikátům.

Narazila-li jsem při studování svého tématu na určitý soudní orgán, který by mohl při letmém pohledu odpovídat kritériím judikované definice „soud či tribunál“, zabývala jsem se jím, dokud jsem nezjistila, zda opravdu splňuje podmínky či nikoliv a proč. Tak jsem nakonec dospěla do stádia, že jsem svůj zájem zaměřila na rozhodčí soudy, rejstříkové soudy a Ústavní soudu ČR.

Hlavní monografií pro mě byla Bobkova *Předběžná otázka v komunitárním právu*.³

³ BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-513-3.

3. Řízení o předběžné otázce jako institut práva Evropské unie

Dnem vstupu České republiky do Evropské unie⁴ se právo EU⁵ stalo součástí českého právního řádu. Soudy členských států EU jsou povinni tento právní řád akceptovat a aplikovat, a to přednostně před národním právem. „*Jakmile se určité ustanovení stane součástí evropského práva, ztrácejí orgány členských států, zejména soudní orgány, možnost, aby je v konečné instanci samy interpretovaly.*“⁶

3.1. Soudní dvůr EU

Než přejdu k hlavnímu tématu předběžná otázka, stručně nastíním hlavní rysy soudního orgánu EU označovaného za vrcholný orgán výkladu evropského práva,⁷ jenž byl původně vytvořen na základě smlouvy podepsané v Paříži v roce 1951 a jeho pravomoci se postupně rozšířily na základě smluv z Říma v roce 1957, z Maastrichtu (1992), Amsterdamu (1997), Nice (2001) a Lisabonu (2007) a kterému byla pravomoc rozhodovat v řízení o předběžné otázce o výkladu práva Evropské unie a o platnosti aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty EU zatím naposledy svěřena podle článku 19 odst. 3 písm. b) Smlouvy o Evropské unii (dále jen

⁴ Česká republika požádala 17. ledna 1996 o vstup do Evropské unie, což se 1. května 2004 splnilo vstupem platnosti Smlouvy o přistoupení k Evropské unii.

⁵ V celé diplomové práci myšleno dle historického kontextu jako komunitární právo, unijní právo, právo Evropského společenství nebo právo EU.

⁶ DĚDIČ, Jan, ČECH, Petr. *Základy evropského práva společností se zřetelem na jeho význam pro činnost notáře po vstupu ČR do EU - 1. část.* In: FOUKAL, Martin. *AD NOTAM: Notářský časopis.* Praha: Notářská komora ČR v nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 168. ISSN 1211-0558. Dostupné z: http://www.nkcr.cz/doc/adnotam/2004_6.pdf.

⁷ HOLAS, Michal. *Komunitární právo a Ústavní soud ČR.* Brno, 2010/2011. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/206876/pravf_m/. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí práce JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph. D.

SES) a dle článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen SFEU).⁸

Soudní dvůr EU sídlící v hlavním městě Lucemburka zahrnuje ve skutečnosti zatím tři soudní tělesa, a to Soudní dvůr, Tribunál a Soud pro veřejnou službu. Tribunál původně vznikl kvůli obrovskému množství případů, kterými se Soudní dvůr každoročně zabýval, ze Soudu prvního stupně (Soud první instance), jenž byl zřízen rozhodnutím Rady ES z roku 1988 v souladu s Jednotným aktem (1986), jenž stanovil možnost jeho vytvoření. Maastrichtskou smlouvou byl Soud prvního stupně začleněn do Smlouvy o ES. Smlouva z Nice zrušila jeho statut Soudu „přiděleného“ k Soudnímu dvoru a rozšířila jeho pravomoci tak, aby se ještě více snížila pracovní zátěž Soudního dvora. Mimo jiné Smlouva z Nice doplnila Římskou smlouvu o ustanovení třetího odstavce článku 225, na jehož základě také Soud prvního stupně je oprávněn rozhodovat o předběžných otázkách ve smyslu tehdejšího článku 234 SES v určitých oblastech působnosti, a to vízové, azylové a imigrační, pokud však povaha věci nezakládala příslušnost Soudního dvora.⁹

Soudní dvůr v rámci řízení o předběžné otázce provádí výklad právních předpisů EU, a tak zajišťuje tímto způsobem jejich sjednocenou aplikaci ve všech členských státech EU a tím dosahuje jednoho z nejdůležitějších cílů EU, a to jednotnosti v právním řádu společenství evropských členských států, které spojuje nejenom historie, ale v dnešní době i demokratické ideje a ekonomické cíle. Pravomoci Soudního dvora hrají významnou roli při prosazování práva EU. Ačkoliv neexistuje žádné výslovné stanovení závaznosti rozhodnutí Soudního dvora pro budoucí rozhodování soudních orgánů členských států, z praxe je vidět z dopadu na jednotlivé jejich rozhodnutí a ze síly přesvědčivosti a neměnnosti rozhodnutí Soudního

⁸ Informativní sdělení Soudního dvora EU o zahajování řízení o předběžné otázce vnitrostátními soudy členských států, C 160/01, Úř. věst. EU ze dne 28. května 2001. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:160:0001:0005:CS:PDF>.

⁹ Dále jen Soudní dvůr ve smyslu Soudní dvůr EU a jeho všichni předchůdci.

dvora co do budoucnosti o tom, že přeci jenom určitá *závaznost* by se zde našla.

Tzv. aktivismem Soudní dvůr, pokud to lze, svým rozhodnutím podporuje evropskou integraci ztělesňovanou zakladatelskými smlouvami, jak se například stalo v případě Van Gend en Loos,¹⁰ ve kterém nadřazenost tenkrát označovaného komunitárního práva byla založena právě judikaturou tehdejší Evropského soudního dvora, nebo ve věci Maria Pupina,¹¹ kterým podpořil bezprostřední účinek rámcových rozhodnutí.

Skutkově se tehdy jednalo o neodkladný a neopakovatelný úkon orgánů činných v trestním řízení, a to výslech pětiletých dětí jako svědků v přípravném trestním řízení. Unijní právní úprava tento postup připouštěla, avšak italské právo nikoliv. „*I když Smlouva EU v čl. 34 odst. 2 písm. b) výslovně říká, že rámcová rozhodnutí nemají přímý účinek, Evropský soudní dvůr svým rozsudkem téměř tuto zásadu popřel, když dospěl k závěru, že vnitrostátní soud je povinen vykládat vnitrostátní legislativu v nejvyšším možném rozsahu tak, aby dosáhla cíle uvedeného v unijním právu (v tzn. rámcovém rozhodnutí), a to i tehdy, když rámcové rozhodnutí bylo provedeno. Rozsudek Pupino tehdy velmi pobouřil ty části odborné veřejnosti, které velmi striktně trvaly na tom, že jde o zásah do národní suverenity členských států v oblasti trestního práva a že Evropský soudní dvůr fakticky přiznává právní účinky právnímu aktu, který je nemůže mít.*“¹² Nebyl to však ojedinělý případ, kdy se hovořilo o prolomení vnitřní suverenity Soudním dvorem a jeho judikátem.

Mimo výše zmíněné Soudní dvůr řeší spory mezi vládami jednotlivých členských států EU a orgány EU, přesto nejčastěji se členský stát obrací na dotyčný soudní orgán prostřednictvím svých

¹⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. února 1963, NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v. Netherlands Inland Revenue Administration, C 26/62, [1963] ECR I-1.

¹¹ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 16. června 2005, Criminal proceedings against Maria Pupino, C-105/03. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003J0105:EN:HTML>.

¹² ŠPECIÁN, Miroslav. Příspěvek na zasedání – ESD, s. 5. Dostupné z: www.ok.cz/iksp/docs/aidp_091112s.doc.

soudů s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce.¹³ Na Soudní dvůr EU se dále mohou obrátit nevládní organizace nebo právnické osoby, popřípadě i jednotlivci. Jednotlivci mají velice omezené možnosti, jak se zapojit do řízení před Soudním dvorem. Nejvíce připadá v úvahu právě prostřednictvím řízení o předběžné otázce.¹⁴

Na Soudní dvůr EU můžeme stále pohlížet jako na klasický soudní tribunál mezinárodního práva veřejného, jenž může soudit spory vyplývající z mezinárodních smluv v rámci dobrovolné akceptace jeho jurisdikce subjekty mezinárodního společenství, anebo již jako na vnitrostátní soud v mezích práva EU, jehož jurisdikce je závazná pro členské státy a jejich občany.¹⁵

Jeho zvláštní postavení je dále umocněno jeho vystupováním v různých řízeních. Za ústavní soud bychom ho mohli považovat při přezkumu souladu sekundární legislativy s normami ústavní povahy, za soud správní vystupuje při přezkumu činnosti, popř. nečinnosti orgánů veřejné správy, jako se soudem občanskoprávním se s ním setkáváme v pracovních právních sporech, a v případech předběžných otázek vnitrostátních soudních orgánů bychom ho mohli zaměnit za poradní orgán.¹⁶

Hlavním výstupem činnosti Soudního dvora je rozhodnutí. Pro rozhodnutí Soudního dvora je typická stručnost. Rozhodnutí vycházejí spíše ze smyslu a cílů zákonné úpravy než z historického či jazykového a systematického výkladu, který je specifický například pro naše soudy. Je to takový menší kompromis mezi prapůvodní formou rozsudků Soudního dvora¹⁷ směřující k francouzským krátkým

¹³ SMOLEK, Martin. *Seminář: „Soudní dvůr Evropské unie a Česká republika“*. 20. únor 2012. Dostupné z: pekos-eu.cz/_files/977/tiskovazprava.doc.

¹⁴ Lze i například žalobou na neplatnost aktu, pokud je napadeným aktem přímo dotčen, nebo žalobou na nečinnost, je-li právní akt určen jemu. Poté bude záležet, zda bude o případu rozhodovat které soudní těleso EU.

¹⁵ ŠPECIÁN, Miroslav. Příspěvek na zasedání - ESD. S.1. Dostupné z: www.ok.cz/iksp/docs/aidp_091112s.doc.

¹⁶ Shodně ŠPECIÁN, Miroslav. Příspěvek na zasedání - ESD. S.1. Dostupné z: www.ok.cz/iksp/docs/aidp_091112s.doc.

¹⁷ „Instituce původně modelována ve stylu francouzské Státní rady...“ citováno z: Dílčí studie pro jednotlivé země a nadnárodní systémy: Judikatura komunitárních

a lakonickým rozsudkům, anglosaskými sáhodlouhými argumenty o možných dopadech rozhodnutí a germánskými popisy procesní historie případu.¹⁸

K takovým odborným rozhodnutím je zapotřebí mít velmi dobrého soudce. Soudní dvůr je tvořen po jednom soudci z každého členského státu EU. Soudcem se stávají obecně uznávaní a široce oborově vzdělaní profesionální právníci, jež vstupují do tohoto úřadu jako nezávislí na své národní zemi.¹⁹ S každým rozšířením EU se zvyšuje počet soudců tak, aby vždy jejich počet odpovídal počtu členských států. Od května 2004 patří mezi soudce i český profesor JUDr. Jiří Malenovský, který je mimochodem i členem Stálého rozhodčího soudu v Haagu a býval soudcem Ústavního soudu ČR.²⁰

Neopomenutelnou součástí Soudního dvora jsou generální advokáti. Ti odvádějí velikou práci při pomocném zpracování předběžných otázek předložených Soudnímu dvoru prostřednictvím velice odborného a zasvěceného, nezávislého a nestranného stanoviska, a to nejenom z pohledu práva EU, ale především osvětlující soudcům Soudního dvora vnitrostátní právní řád. Při vykonávání své funkce nezastupují ani jednu ze stran, slouží pouze právu a spravedlnosti.

soudů, s. 60. In: [online]. [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://www.eui.eu/Personal/Researchers/mbobek/docs/ESD.pdf>.

¹⁸ Dílčí studie pro jednotlivé země a nadnárodní systémy: Judikatura komunitárních soudů, s. 65-66. In: [online]. [cit. 2012-03-01]. Dostupné z: <http://www.eui.eu/Personal/Researchers/mbobek/docs/ESD.pdf>.

¹⁹ 3. Protokol o statutu Soudního dvora Evropské unie ze dne 16. prosince 2004, Úř. věst. EU C 310/210. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0210:0224:CS:PDF>.

²⁰ Členové: Prezentace členů. In: *Soudní dvůr Evropské unie: CVRIA* [online]. Lucemburg [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7026/.

Prof. JUDr. Jiří Malenovský. In: *Ústavní soud České republiky* [online]. Brno, 2002 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://www.usoud.cz/clanek/2002>.

3.2. Hmotněprávní stránka řízení o předběžné otázce

Řízení o předběžné otázce v dnešní době patří mezi jednu z nejdůležitějších stěžejních právních institutů Evropské unie, která se vyvíjela po mnoha desetiletích. Při rozebírání historického vývoje řízení o předběžné otázce nelze opomenout rozvoj evropské integrace. Významným podílem na vzniku právního institutu předběžné otázky v evropském měřítku se podílel fakt, že takové procesní postupy existovaly již v původních členských státech nově se rodící ES jako například v Německu, v Itálii nebo ve Španělsku,²¹ což dalo základy právě zmíněnému prejudiciálnímu řízení.

První právní úprava předběžné otázky byla upravena shodou okolností už v právním dokumentu zakládající Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO/ECSC), podepsané dne 18. dubna 1951 v Paříži, kterým byl zřízen Soudní dvůr ESUO, jenž byl v roce 1957 podle Římských smluv nahrazen Soudním dvorem Evropského společenství, jakožto společným orgánem pro ESUO, EHS a EUROATOM.²²

Na začlenění právní úpravy předběžné otázky do článku 41 Smlouvy o zřízení ESUO se významným způsobem dle dostupných informací²³ přičinila italská vládní delegace právních odborníků, jejíž názor interpretoval Nicola Catalano²⁴ a kterou po letech zhodnotil jeden z presidentů Evropského soudního dvora v Lucemburku lord Mackenzie-Stuart²⁵ slovy: „*Obohacen o zkušenosti Ústavního soudu*

²¹ BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 10. ISBN 80-7201-513-3.

²² K tomu článek 41 Protokol o Soudním dvoru EUROATOMU: „V případě pochybností o smyslu a dosahu některého rozsudku je Soudní dvůr příslušný podat jeho výklad na žádost kterékoli strany nebo orgánu Společenství, jestliže prokážou, že mají na věci oprávněný zájem.“

²³ Záznamy z jednání vedoucích k uzavření zakládajících smluv bohužel nebyly dosud zveřejněny, a proto musíme vycházet z dostupné literatury.

²⁴ Od roku 1958 až do roku 1961 zastával funkci soudce Evropského soudního dvora.

²⁵ Stal se prvním soudcem pocházejícím ze Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, který usedl jako člen Evropského soudního dvora v Lucemburku (jeho funkční období bylo od roku 1973 do roku 1984) a později v letech 1984 až 1988 zastával funkci presidenta ESD.

*Itálie, pan Catalano navrhl, aby [...] pravomoci byly rozšířeny i na otázky výkladu. Byl v té době opravdu schopen předvídat tak výjimečný soudní vývoj [...] ? V každém případě si ale můžeme pouze připustit, že bez této možnosti by největší rozsudky našeho Soudu nikdy nespátřily světlo světa.*²⁶

Předběžná otázka byla od 50. let upravena v článku 41 ESUO ve znění: „*Soud*²⁷ *má výlučnou pravomoc rozhodovat v řízení o předběžných otázkách týkajících se platnosti aktů Vysokého úřadu*²⁸ *a Rady, pokud je tato platnost dotčena v soudním řízení před vnitrostátním soudem nebo tribunálem,*²⁹ nebyl po celou dobu trvání Smlouvy o zřízení ESUO změněn, tj. od 25. července 1952 do 23. července 2002.³⁰

Soudnímu dvoru nebylo tímto ustanovením umožněno rozhodovat o ničem jiném než o platnosti.³¹ To mu však nezabránilo, aby s postupem času a s pomocí extensivní interpretace dosáhnul rozšíření své pravomoci i na *výklad* aktů orgánů ESUO a samotné Smlouvy o ESUO. Vzhledem k faktu, že žádný tehdejší členský stát proti tomuto postupu důrazně oficiálně nezakročil, dle mého názoru se *zde* zavedl *precedent* založený na anglo-saském principu právního systému³² a způsobil tak rozkol a právní nejistotu do budoucnosti pro členské státy, jejichž právní systémy nalézají základy v kontinentálním pojetí práva.³³

²⁶ Při vzpomínce na památku Nicola Catalana, Slavnostní zasedání Soudního dvora dne 18. října 1984. In: ANDERSON, David W.K.. *References to the European Court*. 2nd ed. London: Sweet, 2002, s. 6-8. ISBN 04-217-5350-1. Shodně BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 2. ISBN 80-7201-513-3.

²⁷ Ve smyslu Soudní dvůr.

²⁸ Předchůdce současné Evropské komise.

²⁹ Neoficiální překlad.

³⁰ ANDERSON, David W.K. a Marie DEMETRIOU. *References to the European Court*. 2nd ed. London: Sweet, 2002, s. 6. ISBN 0 421 75350 1.

³¹ BROBERG, Morten. *Yearbook of European Law 2009, svazek 28: The Preliminary Reference Procedure and Questions of International and National Law*. Oxford: Oxford University Press, 2010. s. 363 [cit. 2012-01-02]. ISBN 9780199571253.

³² Ve kterém je pramenem práva soudní rozhodnutí a jehož odůvodnění má závazný charakter.

³³ K tomuto tématu se dále vyjadřuji v závěru, kde přehodnocuji svůj názor.

Soudní dvůr svoji tehdejší příslušnost k výkladu a použití Smlouvy o ESUO a právních aktů přijatých na jejím základě podpořil argumentem, že „[...] by bylo v rozporu s účelem a soudržností Smluv a neslučitelné s kontinuitou právního řádu Společenství, kdyby Soudní dvůr postrádal oprávnění zajišťovat jednotný výklad ustanovení vztahujících se ke Smlouvě o ESUO, která nadále vytvářejí účinky i po uplynutí platnosti této smlouvy.“³⁴ Soudní dvůr dále uvedl, že za výjimečných okolností, pokud není zcela zjevná neexistence vztahu k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, tj. jedná-li se o hypotetický problém, anebo žádost o rozhodnutí o předběžné otázce nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro odpověď, přísluší mu za účelem ověření jeho vlastní pravomoci, aby přezkoumal podmínky, za kterých se na něho vnitrostátní soudní orgán obrátil.³⁵

Ve světle judikatury Soudního dvora týkající se znění dotčeného článku se v nové úpravě již s *výkladovou* pravomocí již počítá pro oblast I. pilíře. Amsterdamská smlouva poté zavedla zvláštní formu předběžné otázky, a to pro oblast azylové, vízové a imigrační spolupráce (v čl. 68 SES) a pro oblast III. pilíře (čl. 35 SEU).³⁶

Článek 234 (původně článek 177) SES byl v porovnání s článkem 41 Smlouvy o ESUO již více rozpracovaný.

³⁴ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 18. července 2007, Ministero dell'Industria, del Commercio e dell'Artigianato v. Lucchini SpA, C-119/05, Recueil, s. I-6242, bod 41. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005CJ0119:CS:PDF>. Shodně rozsudek Soudního dvora ze dne 22. února 1990, Busseni, C-221/88, Recueil, s. I-495, bod 16.

³⁵ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 18. července 2007, Ministero dell'Industria, del Commercio e dell'Artigianato v. Lucchini SpA, C-119/05, Recueil, s. I-6243, bod 44. Shodně zejména rozsudky Soudního dvora ze dne 13. března 2001, PreussenElektra, C-379/98, Recueil, s. I-2099, bod 39; ze dne 22. ledna 2002, Canal Satélite Digital, C-390/99, Recueil, s. I-607, bod 19; ze dne 22. června 2006, Conseil général de la Vienne, C-419/04, Sb. rozh. s. I-5645, bod 20.

³⁶ ŠLOSARČÍK, Ivo. Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES. *Institut pro evropskou politiku EUROPEUM: Text vypracován pro projekt Team Europe* [online]. s. 1 [cit. 2011-12-28]. Dostupné z: http://www.europeum.org/doc/arch_eur/ISlosarcik_team_europe.pdf

Soudní dvůr má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se:

- a) výkladu této smlouvy,*
- b) platnosti a výkladu aktů přijatých orgány Společenství a ECB,³⁷*
- c) výkladu statutů subjektů zřízených aktem Rady, pokud tak tyto stanoví.*

Vyvstane-li taková otázka před soudem (soudem nebo tribunálem) členského státu, může tento soud, považuje-li rozhodnutí o této otázce za nezbytné k vynesení svého rozsudku, požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o této otázce.

Vyvstane-li taková otázka při jednání před soudem (soudem nebo tribunálem) členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je tento soud povinen obrátit se na Soudní dvůr.

Ustanovení článku 234 SES přineslo jasnější pohled na to, na co všechno lze se ptát, a judikatura Soudního dvora odvozená od něho rozšířila náhled na pojmosloví práva ES. Od té doby se za soudy a tribunály považují i orgány profesní samosprávy nebo některé kvazi-soudní instituce, které rozhodují případy s *komunitárním* prvkem. Tímto článkem se dostalo těmto soudům či tribunálům členských států při řešení otázky *komunitárního* prvku v řízení možnosti se obrátit na Soudní dvůr nejenom v rámci výkladu či platnosti evropského práva, ale také i v oblastech aktů institucí ES a ECB, jako například ohledně právní implikace existence Světové obchodní organizace (WTO) pro členské státy,³⁸ vnitrostátní zákony přijaté

³⁷ Evropská centrální banka.

³⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. března 1983, Amministrazione delle Finanze dello Stato v. SPI a SAMI, ve spojených věcech C-267-269/81, Sb. rozh. 1983 s. 801.

implementující komunitární směrnice,³⁹ a asociační dohody mezi ES a třetími zeměmi.⁴⁰

Kromě zmíněného se s použitím tohoto článku Soudní dvůr vyjadřoval k výkladu a platnosti nezávazných doporučení a stanovisek přijatých orgány ES.⁴¹ Dokonce se Soudní dvůr stal příslušným k zodpovídání otázek soudů mimo území členského státu, jako tomu bylo v případě Deputy High Bailiff's Court, Douglas⁴² na ostrově Man, který není součástí soudního systému Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, i když je oficiálně britským korunním závislým územím ležícím v Irském moři.⁴³ Soudní dvůr tehdy zdůraznil význam zajištění jednotného uplatňování *komunitárního* práva a jeho předběžnou otázku přijal.⁴⁴

Pro III. pilíř tak byla otevřená pomyslná dvířka pro položení předběžných otázek, především v probíhajících trestních řízeních, avšak pro tuto pravomoc bylo nutné splnění jedné podmínky, a to jednostranného prohlášení členského státu o jejím přijetí, ve kterém mimo jiné jsou vymezeny národní soudní orgány, jenž mohou tyto otázky pokládat.⁴⁵ Do roku 2000 takto umožnilo svým soudním orgánům se obracet na Soudní dvůr v otázkách justiční a policejní spolupráce jedenáct států. To samo o osobě mohlo teoreticky vést k myšlence o nesjednocenosti.⁴⁶

³⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. října 1990, *Massam Dzodzi v. Belgie*, ve spojených věcech C-297/88 a C-197/89, [1990] ECR I-3763.

⁴⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. dubna 1974, *R. & V. Haegaman v. Belgie*, C-181/73, [1974] ECR I-449.

⁴¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. prosince 1989, *Salvatore Grimaldi v. Fonds des maladies professionnelles*, C-322/88, [1989] ECR I-4407.

⁴² Rozsudek Soudního dvora ze dne 3. července 1991, *Ministerstvo zdravotnictví a sociálního zabezpečení v. Christopher Stewart Barr a Montrose Holdings Ltd.*, C-355/89, [1991] ECR I-3479.

⁴³ ŠLOSARČÍK, Ivo. Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES. *Institut pro evropskou politiku EUROPEUM: Text vypracován pro projekt Team Europe* [online]. s. 1 – 2 [cit. 2012-01-08]. Dostupné z: http://www.europeum.org/doc/arch_eur/ISlosarcik_team_europe.pdf.

⁴⁴ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 3. července 1991. *Barr and Montrose Holdings*, C-355/89, body 6 až 10.

⁴⁵ Například Španělsko takto umožnilo pokládat předběžné otázky jenom svými nejvyššími soudy, proti nimž není možné odvolání.

⁴⁶ ŠLOSARČÍK, Ivo. Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES. *Institut pro evropskou politiku EUROPEUM: Text vypracován pro projekt Team*

Nyní se s právní úpravou předběžné otázky setkáme ve znění Lisabonské smlouvy v článku 267 SFEU.

Soudní dvůr Evropské unie má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se:

- a) výkladu Smluv,*
- b) platnosti a výkladu aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie.*

Vyvstane-li taková otázka před soudem členského státu, může tento soud, považuje-li rozhodnutí o této otázce za nezbytné k vynesení svého rozsudku, požádat Soudní dvůr Evropské unie o rozhodnutí o této otázce.

Vyvstane-li taková otázka při jednání před soudem členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je tento soud povinen obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie.

Vyvstane-li taková otázka při jednání před soudem členského státu, které se týká osoby ve vazbě, rozhodně Soudní dvůr Evropské unie v co nejkratší lhůtě.

Soudní dvůr tedy dle posledního znění článku podrobuje svému rozhodnutí nejenom zakládací smlouvy, protokoly, přílohy a akty o přistoupení, ale i veškeré právní předpisy vydávané orgány EU jako nařízení, směrnice, rozhodnutí, dokonce právně nezávazná doporučení a stanoviska v otázkách výkladu a platnosti, avšak pravomoc rozhodovat o neplatnosti se na právo primární nevztahuje.⁴⁷

Europe [online]. s. 3 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: http://www.europeum.org/doc/arch_eur/ISlosarcik_team_europe.pdf.

⁴⁷ OUTLÁ, Veronika. *Právo Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2006, s. 98-107 a 164. ISBN 80-86898-97-0.

3.3. Prejudiciální řízení

„Řízení o předběžné otázce se liší od ostatních řízení před soudem, neboť se jedná o „výkladové předběžné řízení“, v němž se ex ante vysvětluje některá z právních otázek, o níž doposud nebylo jednáno a u níž lze očekávat dopad do právního řádu jiných, v řízení nezúčastněných, zemí. V tomto řízení tedy nenaleznou uplatnění jinak obvyklé procesní instituty jako je postavení stran, důvodnost a přípustnost žaloby, břemeno tvrzení a dokazování či právní moc. Nejedná se tedy o klasické soudní řízení, spjaté s nárokem na zákonného soudce, byť hlavním styčným bodem se může jevit fakt, že ve věci rozhoduje soud. Předběžné řízení má koordinační formu a výsledek takového řízení nemá za následek zrušení či potvrzení předchozích výsledků řízení, ale sdělení a zapracování podstatných principů evropského práva do konkrétní věci. Po provedení takového výkladu pokračuje původní řízení před soudem, jenž předběžnou otázku položil.“⁴⁸

První náznak položení předběžné otázky vždy vyplývá před vnitrostátním soudem při sporném řízení. Je totiž pouze věcí vnitrostátního soudu, zda požádá Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžné otázce.⁴⁹ Mohla by se zde naskytnout otázka, zda by měl sám soud zvažovat položení předběžné otázky anebo tento návrh zcela ponechat na stranách sporu. Zde se lze řídit zaprvé ustálenou judikaturou Soudního dvora,⁵⁰ podle které přísluší pouze vnitrostátnímu soudu, jemuž byl spor předložen a musí nést odpovědnost za vydání soudního rozhodnutí, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti případu a relevanci otázky, popřípadě otázek, a

⁴⁸ Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 30. listopadu 2010, IV. ÚS 292/10. Dostupné z:

<http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=68273&pos=1&cnt=1&typ=result>.

⁴⁹ Informativní sdělení o zahájení řízení o předběžné otázce vnitrostátními soudy 2011, C 160/01, bod 10. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:160:0001:0005:CS:PDF>.

⁵⁰ Viz zejména rozsudek Soudního dvora ze dne 15. června, Acerea Herrera, C-466/04, ECR I-5341, bod 47.

dále s přihlédnutím k vnitrostátním právním následkům porušení povinnosti položení předběžné otázky, dojdeme vlastně k názoru, že soud sám by se měl s touto možností vypořádat.⁵¹ V praxi však nemůžeme vyloučit více eventualit.

V případech soudu první instance by se soud měl vypořádat s otázkou předložení nebo nepředložení sám, avšak není důvod neponechat návrh na položení předběžné otázky zcela na stranách sporu, pokud se soud domnívá, že není potřeba se tímto zabývat v případech, kdy nejde například o nesrozumitelný výklad práva EU nebo o rozpor vnitrostátní právní normy s právní normou evropskou. Je-li však navrženo položení předběžné otázky a soud stále trvá na názoru, že půjde o zbytečné protahování sporu ještě řízením před Soudním dvorem, musí dostatečným způsobem v odůvodnění svého rozhodnutí objasnit, z jakého důvodu je o tomto přesvědčen. Bez náležitého vysvětlení by dotčená strana mohla využít opravný prostředek, pokud by bylo ještě přípustné, a tím by se případ protáhnul, proto nezbytnost položení předběžných otázek by měl každý vnitrostátní soud pečlivě zvážit raději sám.

Král v roce 2003 uvedl, že vlastně „jedinou výjimkou ze zásady, že národní soud, jež danou věc nerozhoduje v posledním stupni, má možnost, nikoliv tudíž povinnost, postoupit k Soudnímu dvoru relevantní předběžnou otázku, je výjimka vyplývající z rozsudku Soudního dvora ve věci Foto-Frost.⁵² Podle tohoto rozsudku mají národní soudy, přestože se jedná o soudy, které v daném řízení nerozhodují v posledním stupni, povinnost, nikoliv tudíž pouze možnost, postoupit k Soudnímu dvoru předběžnou otázku v následující situaci. Jde o situaci, kdy vyvstává předběžná otázka je otázkou platnosti aktu a kdy se příslušný národní soud přiklání k závěru, že dotyčný akt je neplatný. Povinnost národních soudů postoupit v této situaci předběžnou otázku k Soudnímu dvoru vyplývá

⁵¹ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 16. ledna 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf v. Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel, C-166/73, [1974] ECR 33.

⁵² Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 22. října 1987, Foto – Frost v. Hauptzollamt Lübeck-Ost, C-314/85, Sb. rozh. 1987 s. 04199, bod 13-17.

z toho, že národní soudy nemohou prohlásit akt za neplatný. Tato pravomoc je Smlouvou vyhrazena pouze Soudnímu dvoru. Proto vyvstane-li před národním soudem, jenž v daném řízení nerozhoduje v posledním stupni, předběžná otázka platnosti aktu, musí soud postoupit předběžnou otázku, ledaže by sám dospěl k závěru, že dotčený akt je platný.“⁵³

V případech soudu poslední instance, respektive soudu, proti jehož rozhodnutí není přípustný opravný prostředek, půjde o jasný ex offo postup, vzhledem k hrozícímu postupu při porušení této povinnosti vyplývající z nemožnosti opravného prostředku, a to zejména žaloby na náhradu škody nebo ústavní stížnost pro porušení práva na zákonného soudce. Strana řízení ovšem nemá na položení otázky právní nárok. Toto ostatně vyplývá z rozhodnutí ve věci *Costa v. ENEL*,⁵⁴ podle kterého povinnost iniciovat řízení o předběžné otázce má každý vnitrostátní soudce, proti jehož rozhodnutí není v dané věci přípustný opravný prostředek podle vnitrostátního právního řádu. Není ani rozhodné postavení soudní instance.⁵⁵

Při formulování žádosti o rozhodnutí Soudního dvora v řízení o předběžné otázce se není příliš čeho obávat. Nepotrpí si, jak sám Soudní dvůr uvedl ve věci *Dell'Orto*,⁵⁶ na přílišný formální přístup. Jde mu především o obsah. Zapotřebí je zvláště dostatečně vymezit skutkový a právní rámec případu, jak z pohledu práva EU, tak co do

⁵³ KRÁL, Richard. *Zásady aplikace komunitárního práva národními soudy*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 68-69. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-799-5.

⁵⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1964, *Flaminio Costa v. E.N.E.L.*, ve věci 6/64, [1964] ECR I-585.

⁵⁵ BOBEK, Michal. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2004, 17 a násl. Beckova edice právní instituty. ISBN 80-7179-843-6. In nálezný Ústavního soudu ČR ze dne 29. listopadu 2011, *Porušení práva na zákonného soudce jako důsledek porušení povinnosti soudu poslední instance položit předběžnou otázku*, sp. zn. II. ÚS 1658/11-1. Dostupné z: <http://codexisuno.cz/Ob0#!7>.

Viz blíže k tomu v kapitole 4.3.4.

⁵⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. června 2007, *Criminal proceedings against Giovanni Dell'Orto*, věc C-467 /05, ECR I-05557. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005J0467:EN:HTML>

práva vnitrostátního,⁵⁷ proto je důležité mít na paměti, aby žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla jednoduše sepsána, jasně a přesně, bez nadbytečných skutečností a aby také nebyla příliš dlouhá. Deset stran je ideální pro dostatečné vyložení problému.⁵⁸ Jde-li o předběžné otázky týkající se výkladu ustanovení práva EU⁵⁹ a neběžili o případy hypotetických otázek nebo bezpředmětnou souvislosti se sporem, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout.⁶⁰ V případě potřeby si Soudní dvůr sám vybere z otázky nepřesně položené národním soudem ty části, které souvisejí s výkladem práva EU, nebo si otázky dokonce sám přeformuluje k obrazu svému, jak se ostatně stalo v případě *Costa v. ENEL*.⁶¹

Předložením předběžné otázky národním soudem se původní řízení přerušuje usnesením, to však nemá za následek nemožnost vydat předběžná opatření, zvláště v rámci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se posouzení platnosti.⁶²

V případech, že by soud, jenž není soudem poslední instance, požádal o rozhodnutí o předběžné otázce, i přes nesouhlas stran řízení, je možné napadnout usnesení o předložené předběžné otázce odvoláním, respektive stížností, jak ostatně sám Soudní dvůr připustil v případě *Rheinmühlen-Düsseldorf*.⁶³ Soudní dvůr nic nenamítá proti přezkumu usnesení o zahájení řízení o předběžné otázce a ponechává

⁵⁷ ŠPECIÁN, Miroslav. Příspěvek na zasedání - *ESD*. S. 8. Dostupné z: www.ok.cz/iksp/docs/aidp_091112s.doc.

⁵⁸ Informativní sdělení o zahajování řízení o předběžné otázce vnitrostátními soudy 2011, C 160/01, bod 20 – 22. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:160:0001:0005:CS:PDF>.

⁵⁹ Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1964, *Flaminio Costa v. E.N.E.L.*, ve věci 6/64, 1964 ECR 585; rozsudek Soudního dvora ze dne 13. března 2001, *PreussenElektra*, C-379/98, Recueil, s. I-2099, bod 38, a ze dne 10. března 2009, *Hartlauer*, C-169/07, Sb. rozh. s. I-1721, bod 24.

⁶⁰ Viz rozsudek Soudního dvora ze dne 9. listopadu 2010 ve spojených věcech *Volker und Markus Schecke*, C-92/09, a *Hartmut Eifert*, C-93/09, dosud nezveřejněno ve Sbírce rozhodnutí, bod 40. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009J0092:EN:HTML>

⁶¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1964, *Flaminio Costa v. E.N.E.L.*, C-6/64, [1964] ECR I-585.

⁶² Informativní sdělení o zahajování řízení o předběžné otázce vnitrostátními soudy 2011, C 160/01, bod 27. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:160:0001:0005:CS:PDF>.

⁶³ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 16. ledna 1974, *Rheinmühlen-Düsseldorf v Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel*, C-166/73, [1974] ECR 33.

tak tuto možnost v souladu s principem procesní autonomie členských států plně na vnitrostátní právní úpravě jednotlivých členských států.⁶⁴ Odvolání tohoto typu připustila například Francie, Lucembursko, Nizozemí a Spojené království Velké Británie, kdežto Irsko, Itálie a Belgie se k takovému nepřiklonila.⁶⁵

Nicméně vnitrostátnímu soudu je umožněno vždy zpět-vzetí předběžné otázky.⁶⁶

Jakmile se předběžná otázka dostane k Soudnímu dvoru, je nejprve zpracována dokumentační a rešeršní službou, která vypracovává podrobnou právní analýzu k danému případu a spolu se stanoviskem kabinetu soudce zaštitěné referendářem (asistent soudce) je předložena před soudce, jenž má tak volné ruce jen pro rozhodování ve věci.⁶⁷

V případech uvedených v článku 23 Statutu,⁶⁸ tedy v případě doručení podnětu k zahájení, se na řízení o předběžné otázce podle článku 267 SFEU dále použijí ustanovení Jednacího řádu Soudního dvora s výhradou úprav nutných s ohledem na jeho povahu.⁶⁹

Před Soudním dvorem proběhne řízení ve dvou částech, nejprve v písemné, poté v ústní. Jednání Soudního dvora jsou vždy neveřejná až do vynesení rozhodnutí. Kopie rozhodnutí jsou později přeloženy do všech úředních jazyků EU.

Členské státy a orgány Unie zastupuje před Soudním dvorem zmocněnec jmenovaný pro každou jednotlivou věc. Zmocněnci může

⁶⁴ Například rozhodnutí Soudního dvora ze 9. března 1978, *Amministrazione delle Finanze dello Stato v. Simmenthal SpA*, ve věci 106/77, [1978] ECR 629, bod 10.

⁶⁵ BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 184 a násl. ISBN 80-7201-513-3.

⁶⁶ Viz například rozhodnutí Soudního dvora ze dne 18. ledna 2012 o vyškrtnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané italským Tribunale Amministrativo per la Sardegna ze dne 2. ledna 2012, ve věci *Danilo Tola v. Ministero della Difesa*, C-4/12, Úř. věst. EU C 80 ze dne 17. března 2012. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:080:FULL:CS:PDF>.

⁶⁷ ŠPECIÁN, Miroslav. Příspěvek na zasedání - *ESD*. S. 2. Dostupné z: www.ok.cz/iksp/docs/aidp_091112s.doc.

⁶⁸ Článek 23 Protokolu (č. 3) o statutu Soudního dvora Evropské unie, Úř. věst. EU ze dne 30. března 2010, C 83/210, v platném znění.

⁶⁹ Článek 103 a násl. Jednacího řádu Soudního dvora v platném znění, které zahrnuje Jednací řád Soudního dvora Evropských společenství ze dne 19. června 1991, Úř. věst. L 176, 4. 7. 1991, s. 7, a Úř. věst. L 383, 29. 12. 1992 – opravy a všechny pozdější změny.

být nápomocen poradce nebo advokát. Jiné strany musí být zastoupeny vždy advokátem oprávněným k výkonu advokacie podle práva některého členského státu nebo státu, jenž je stranou dohody o Evropském hospodářském prostoru.

Soudní dvůr se v případech, kdy předkládací orgán nesplňuje kritéria definice pojmu soud či tribunál a nejde zrovna o výjimku, prohlásí za nepřislušného rozhodovat o platnosti či výkladu právní normy. V případech nepřipustnosti položených otázek odmítne je zodpovědět, například když národní soud nedodal všechny potřebné informace pro rozhodnutí, především skutkový a právní rámec problému, položené otázky zjevně nemají souvislost s řízením vedeném před vnitrostátním soudem, interpretační dotaz je formulován příliš obecně anebo již k danému tématu existuje ustálená judikatura Soudního dvora (doktrína *acte éclairé*) či je bezpochybně jasná interpretace z obecného významu a logiky věci (*acte claire*)⁷⁰, a není tudíž nutné zbytečně zatěžovat Soudní dvůr otázkami.⁷¹

Po vyslyšení generálního advokáta může Soudní dvůr vyslechnout i názor samotného soudu či tribunálu členského státu, pokud však své mínění na rozhodnutí o předběžné otázce nenapsal již do žádosti o odpověď.

Soudní dvůr o předběžné otázce rozhoduje rozsudkem, který má charakter pravomocného rozhodnutí a je závazný pro národní soud, jenž ji položil, a taktéž pro soudy, jež o dané věci budou dále rozhodovat. Vnitrostátní soud sice může ve svém rozhodnutí následně odmítnout výklad Soudního dvora, avšak tímto krokem bude hrozit napadení rozhodnutí pro porušení povinnosti, i když soud svůj počin řádně odůvodní.

⁷⁰ Blíže k doktríně *acte clair* například v případě CILFIT, která je blíže rozebrána v následujících kapitolách.

⁷¹ Informativní sdělení o zahájení řízení o předběžné otázce vnitrostátními soudy 2011, C 160/01. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:160:0001:0005:CS:PDF>.

Z pohledu práva EU by neměla existovat jakákoliv překážka položení předběžné otázky až na kritéria, která by předkládající soud měl podle judikatury Soudního dvora splňovat, proto se mi zajímavým zdá případ předběžné otázky, která se dostala před Soudní dvůr a kterou byla podpořena přednost unijního práva, jak jí definuje samotný Soudní dvůr.⁷²

Pánové Melki a Abdeli (oba alžírští státní příslušníci) byli zadrženi při kontrole dokladů totožnosti, ke které má francouzská policie zvláštní oprávnění ve francouzském příhraničním pásmu (20 km od hranice), a bylo zjištěno, že pobývají ve Francii nelegálně, načež bylo rozhodnuto o jejich vrácení na hranici a zadržení ve vazbě. Dotčení napadají oprávněnost provedené kontroly, jelikož v rámci Schengenského prostoru je zaručena možnost překračovat vnitřní hranice bez kontrol osob. Předkládající soud si nebyl jist slučitelností zvláštního oprávnění provádět určité kontroly v příhraničním pásmu s unijním právem a rovněž se dotázal, zda povinnost uložená vnitrostátním právem předložit takovou otázku nejdříve vnitrostátnímu ústavnímu soudu k posouzení souladu s francouzskou ústavou a s mezinárodními závazky Francie není v rozporu se zásadou přednosti unijního práva, jak jí definuje Soudní dvůr. Příklad byl projednáván ve zrychleném řízení v souladu s čl. 104a Jednacího řádu Soudního dvora. Soudní dvůr shledal, že v předmětném případě podle ustanovení Conseil constitutionnel by soud rozhodující ve věci samé nemohl před postoupením otázky ústavnosti ani rozhodnout o slučitelnosti dotčeného zákona s právem Unie, ani položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku v souvislosti s uvedeným zákonem. Soudní dvůr vycházel z právního rozboru čl. 267 SFEU a odkázal na dřívější judikaturu, ve které opakuje, že vnitrostátní právní normy nesmějí zbavit své soudy možnosti se obrátit na Soudní dvůr ve smyslu čl. 267 SFEU a vnitrostátní soudy mají povinnost případně upustit od odporujících ustanovení vnitrostátních právních předpisů. Z tohoto

⁷² Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1964, Flaminio Costa v. E.N.E.L., ve věci 6/64, [1964] ECR I-585.

důvodu Soudní dvůr dospěl k závěru, že čl. 267 SFEU brání právním předpisům členského státu, které zavádějí incidenční řízení kontroly ústavnosti vnitrostátních zákonů, jež ve svém důsledku brání všem ostatním vnitrostátním soudům, jak před předložením otázky ústavnosti vnitrostátnímu soudu pověřenému výkonem kontroly ústavnosti zákonů, tak popř. po vydání rozhodnutí uvedeného soudu o této otázce, ve výkonu jejich pravomoci nebo v plnění jejich povinnosti obrátit se na Soudní dvůr s předběžnými otázkami.⁷³

⁷³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. června 2010, Melki a další, ve spojené věci C-188/10 a C-189/10, ECR 2010 s. I-5665.

4. Soud členského státu předkládající předběžnou otázku

Který orgán se soudní pravomocí může být pokládán za soudní orgán členského státu? Asi je zcela jasné, že to budou pouze a jenom ty orgány, jejichž stát je členem EU. Z toho tedy můžeme vyvodit, že i když se takové církevní soudy, které na žádost procesních stran přezkoumávají platnost či neplatnost uzavřeného manželství a které zasahují výlučně v těch případech, kdy manželství bylo civilním soudem pravomocně rozvedeno, neboť do této chvíle je vždy možné, aby se manželé spolu usmířili, církevní soudy jsou vyloučeny ze seznamu členských soudních orgánů, jež jsou oprávněné položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru, i když se vyskytují na *území* Evropské unie a mají „soudní moc“. Církevní soudy totiž nejenže neodpoví na otázku vina či nevína, jak je tomu u státních soudů,⁷⁴ za rozpadlé manželství, ale taktéž nespádají do státní moci, tedy rozhodnutí takového soudu není státem vynutitelné. Církev se svojí organizační strukturou stojí vedle státu, přesahuje státní území a podle státovědní teorie jí nelze přirovnávat ke státu jako k organizaci-instituci mající své vlastní obyvatelstvo, své výlučné ohraničené území a své mocenské prostředky, jimiž vynucují svůj právní řád.

Podobným způsobem bychom měli ihned vyloučit i mezinárodní soudy, kupříkladu Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku nebo Mezinárodní soudní dvůr v Haagu. Výjimkou se do jisté míry může jevit mezinárodní Soudní dvůr Beneluxu v Bruselu.

Benelux je zvláštní druh společenství, které sjednocuje Belgii, Lucembursko a Nizozemí v oblastech hospodářství. V rámci Beneluxu je podpořen kupříkladu volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu, a

⁷⁴ Čl. 90 věta druhá Ústavy ČR a u soudů rozhodujících o trestných činech dle čl. 40 odst. 1 LZPS.

jsou zaštiťovány projekty především na ochranu přírodního prostředí a duševního vlastnictví.⁷⁵

Primárními úkoly Soudního dvora Beneluxu složeného ze soudců z nejvyšších soudů tří států je zajistit jednotný výklad společných právních norem a prosazení rovnosti při uplatňování společných právních předpisů.⁷⁶ Vzhledem k uvedenému je nasnadě si domyslet, že Soudní dvůr Beneluxu bude považován za soud podle článku 267 SFEU, protože *de facto* on opravdu takovým soudem je, a to dokonce tří členských států EU, k čemuž ostatně dospěl i Soudní dvůr a v případě Melkunie⁷⁷ odpověděl na jeho předložené otázky.

4.1. Definice soudu

Vycházíme-li z teoretické právní vědy a ze známých demokratických právních dokumentů, soud – soudní orgán – soudní tribunál je státní orgán vykonávající soudní moc, nezávislý ve svém rozhodování na vůli jiných státních mocí v poměru *checks & balances*, jako je výkonná a zákonodárná, tvořen nezávislými osobami, které při své rozhodovací činnosti následují právo a spravedlnost na místo svých zájmů nebo cílů stran sporu, jde-li o kontradiktorní řízení. Takový druh orgánu má v právním státu vždy zákonnou právní úpravu, která upravuje strukturu soudního systému, pravomoci a příslušnost, definuje funkce u soudního orgánu a dále veškeré procedurální činnosti soudu. Členové soudu vzděláni oborově v právu čestně a svědomitě⁷⁸ vykonávají svoje funkce a při své rozhodovací činnosti nepřekračují právní rámec svých kompetencí.

⁷⁵ Benelux CJ: Court Of Justice of the Benelux Economic Union. *Project on international courts and tribunals: PICT* [online]. [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://www.pict-pcti.org/courts/beneluxCJ.html>.

⁷⁶ Algemene voorstelling van het Benelux-Gerechtshof. *Benelux-Gerechtshof* [online]. [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.courbeneluxhof.be/nl/hof_intro.asp.

⁷⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. února 2004, Campina Melkunie BV v. Benelux-Merkenbureau, C-265/00, [2004] ECR I-01699.

⁷⁸ Viz slib soudce a přísedícího podle § 62 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, slib justičního čekatele podle § 112 odst. 2 zák. č. 6/2002 Sb., slib soudce Ústavního soudu podle čl. 85 dost. 2 Ústavy České republiky, apod.

Soudní orgán poskytuje ochranu porušeným nebo ohroženým zákonem daným právům či chráněným zájmům a je mu svěřena výlučná pravomoc rozhodovat o vině a trestu za trestné činy. Jejich rozhodnutí jsou vykonatelná a přezkoumatelná v případech, kdy to zákon umožňuje.

Kdybychom alespoň mohli vyvodit z právní úpravy řízení o předběžných otázkách bližší definiční pojmosloví, avšak ani toto ustanovení nám příliš nepomůže, notabene že v každém členském státu používají jinou terminologii a také si pod pojmem soud či tribunál představí něco obdobného, ne však stejného. Znění článku (234⁷⁹/ 267⁸⁰) Smlouvy v jazycích členských států nám dává na výběr několik označení, jako například anglický „court or tribunal“, německý „Gericht“, italský „un organo giurisdizionale“ nebo holandská „rechterlijke Instantie“.⁸¹

Další rozdílností je rozhodování soudních orgánů, které je závislé na právní kultuře státu. Anglo-saské právo je založeno na tzv. precedentech, prostřednictvím kterých soudní rozhodnutí tvoří právo. Naproti tomu kontinentální pojetí práva výhradně svazuje činnost soudního orgánu zákonem a soudům není dovoleno tvořit právo, pouze nalézat a uplatňovat v mezích zákona.

Struktura soudních systémů je různorodá po celém evropském kontinentu. V Evropské unii se v nich promítají odlišné názory společnosti. Soudní moc v průběhu staletí dospěla k obrovskému vývoji co se *spravedlivého řízení* týče. Takovému pokroku bylo zakládacím kamenem objevení lidských práv, na kterých dnes stojí všechny demokratické státy evropské vyznávající mír a blahobyt

⁷⁹ <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=cs,en&lang=&lng2=cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,ga,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,sk,sl,sv,&val=442127:cs&page=&hwords=null>

⁸⁰ <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=cs&ihmlang=cs&lng1=cs,it&lng2=bq,cs,d,de,el,en,es,et,fi,fr,ga,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=475659:cs&page=>

⁸¹ Shodně OUTLÁ, Veronika. *Právo Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2006, s. 162. ISBN 80-86898-97-0. BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 26. ISBN 80-7201-513-3.

svých obyvatel a společnými hodnotami jako rovnosti, svobody a překonání rozdělení evropského kontinentu, které daly základ evropskému společenství.⁸²

4. 2. Judikovaná definice soudu

Vzhledem k obecné rozmanitosti evropského kontinentu, nejenom z pohledu kulturního a historického, ale i právního, bylo očividné, že dříve či později vyvstane myšlenka s různorodostí soudních orgánů členských států, které se diferencují jak v názvech, tak ve svých pravomocích. Problém s tímto pojmem nedal na sebe dlouho čekat a v době, kdy Soudní dvůr byl přeplněn předloženými otázkami, byl okolnostmi donucen si „poupravit“ podmínky pokládání otázek dvěma hlavními způsoby, aby se nezatižen neadekvátními případy mohl plně zaměřit na svoji hlavní činnost. Jedním způsobem byla formulace a obsah předběžných otázek, tím druhým vymezení pojmu soudního orgánu členských států.

Soudní dvůr opakovaně konstatoval, že pojem „soud nebo tribunál“ podle článku 267 SFEU a všech původních článků se jen částečně překrývá s definicemi soudů či tribunálů ve vnitrostátním právu členských zemí.⁸³ Z judikatury Soudního dvora tedy vyplývá, že pojem „soud“ dotčených článků Smluv je pojem práva Společenství.

Asi nejvíce se za judikovanou definici soudu Soudním dvorem přičinil případ *Vaassen v. Goebbels*,⁸⁴ ve kterém byly všechny předpoklady definované právní instituce souhrnně deklarovány. Soudní dvůr, který při každé položené předběžné otázce posuzuje charakter soudu podle dotčených článků, přihlídně postupně

⁸² Viz například Preambule Smlouvy o EU.

⁸³ ŠLOSARČÍK, Ivo. Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES. *Institut pro evropskou politiku EUROPEUM: Text vypracován pro projekt Team Europe* [online]. s. 3 [cit. 2012-01-05]. Dostupné z: http://www.europeum.org/doc/arch_eur/ISlosarcik_team_europe.pdf.

⁸⁴ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 30. června 1966, *G. Vaassen-Göbbels (vdova) v. Management of the Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf.*, C-61/65, [1966] ECR 261.

k zákonnému základu předkládajícího orgánu,⁸⁵ k nezávislému postavení⁸⁶ a nestrannosti při rozhodovací činnosti, ke konečnému rozhodnutí v podobě soudního rozhodnutí,⁸⁷ k trvalosti jeho působení,⁸⁸ k závaznosti jeho jurisdikce státní mocí neboli k obligatorní pravomoci dotčeného orgánu soudního,⁸⁹ k jeho správnému použití platných právních norem a řízení se jimi při výkonu své činnosti,⁹⁰ a nakonec i ke kontradiktorní povaze⁹¹ řízení před vnitrostátním soudem.⁹²

⁸⁵ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 17. září 1997, Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH v. Bundesbaugesellschaft Berlin mbH, C-54/96, [1997] ECR I-4961, bod 25. Soudnímu dvoru stačila tehdy zmínka v jednom paragrafu německého Zákona o spolkových rozpočtových pravidlech, aby připustila předběžnou otázku od Spolkového výboru pro dozor nad veřejnými zakázkami.

⁸⁶ Usnesení Soudního dvora ze dne 14. května 2008, Pilato, C-109/07, Sb. Rozh. s. I-3503, bod 27 a násl. Nezávislost v tomto případě Soudní dvůr neshledal u předkládajícího orgánu Prud'home de pêche de Martiques, když zjistil, že jeho členové složili slib o tom, že se budou „řídit příkazy udělovanými jejich nadřízenými“, a jejich odvolání ředitelem může nastat po pouhém předběžném šetření bez obligatorně řečeného důvodu.

⁸⁷ Viz usnesení ze dne 18. června 1980, Borker (138/80 Recueil, s. 1975, bod 4), jakož i rozsudky ze dne 19. října 1995, Job Centre (C-111/94, Recueil, s. I-3361, bod 9), a ze dne 15. ledna 2002, Lutz GmbH a další (C-182/00, Recueil, s. I-547, body 15 a 16), a ze dne 27. dubna 2006, Standesamt Stadt Niebüll, C-96/04, Sb. rozh. s. I-3561, bod 12 a v něm uvedená judikatura.

⁸⁸ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 30. června 1966, G. Vaassen-Göbbels (vdova) v. Management of the Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf, C-61/65, [1966] ECR 261, ve kterém byly principy zákonného základu a permanentní činnosti poprvé rozpracovány. In BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 28. ISBN 80-7201-513-3.

⁸⁹ Viz zejména rozsudek Soudního dvora ze dne 27. dubna 2006, Standesamt Stadt Niebüll, C-96/04, Sb. rozh. s. I-3561, bod 12 a v něm citovaná judikatura, a dále Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH v. Bundesbaugesellschaft Berlin mbH, C-54/96, [1997] ECR I-4961, bod 28-29.

⁹⁰ Viz rozhodnutí Soudního dvora ve věcech: Municipality of Almelo v. NV Energiebedrijf Ijsselmij, C-393/92, [1994] ECR I-1477, bod 21; Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH v. Bundesbaugesellschaft Berlin mbH, C-54/96, [1997] ECR I-4961, bod 23; Danfoss, C-109/88, [1989] ECR 3199, bod 7 – 8; El-Yassini v. Secretary of State for the Home Department, C-416/96, [1999] ECR I-1209, bod 17.

⁹¹ Viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 15. ledna 2002, Lutz a další, C-182/00, Recueil, s. I-547, bod 13 a v něm citovaná judikatura. Zejména rozsudky ze dne 17. září 1997, Dorsch Consult, C-54/96, Recueil, s. I-4961, bod 23 a v něm uvedená judikatura), ze dne 21. března 2000, Gabalfrisa a další, C-110/98 až C-147/98, Recueil, s. I-1577, bod 33, a ze dne 30. května 2002, Schmid, C-516/99, Recueil, s. I-4573, bod 34.

⁹² Mimo jiné rozsudek Soudního dvora ze dne 31. května 2005, Syntairismos Farmakopoion Aitolias & Akarnanias (Syfait) a další proti GlaxoSmithKline plc a GlaxoSmithKline AEVE (Syfait a další), C-53/03, 2005 Sb. Rozh. s. I-4609, bod 29; ze dne 14. června 2007, Häupl, C-246/05, Sb. Rozh. s. I-4673, bod 16.

Je zde vhodné upozornit na záludnost rozhodování Soudního dvora. Výše zmíněné principy jsou sice ve většině případů přesně dodržovány, avšak jak si je sám Soudní dvůr nadefinoval, tak podle praxe si je i sám může opomenout uplatňovat, když uzná za vhodné. Znak soudního orgánu bohužel nemají v judikatuře Soudního dvora vždy jednoznačný význam a sem tam jsou dokonce přehlédnuty.

Kritérium nezávislosti bylo judikaturou Soudního dvora obecně vyloženo jako stav, kdy dotyčný orgán je třetí osobou ve vztahu k orgánu, který přijal rozhodnutí, proti němuž byl podán opravný prostředek.⁹³ Vnější nezávislost je charakterizována ochranou před vnějšími zásahy nebo tlaky, jež by mohly ovlivnit rozhodnutí ve svůj prospěch.⁹⁴ Naproti tomu vnitřní nezávislost sledujeme v rovném odstupu soudu a jeho členů ve vztahu ke stranám konkrétního sporu a k jejich zájmům se zřetelem na předmět sporu.⁹⁵ Časem se však ukázalo, že ani na tomto bodu Soudní dvůr striktně nelpí a je ochoten upustit od svých vlastních vymezení pojmu.

K tomu jsou dále výstižné judikáty zabývající se orgány veřejné správy. Zprvu Soudním dvorem bylo důsledně oddělována soudní moc od výkonné pro účely pojmu „soud či tribunál“,⁹⁶ kdy z výše uvedeného jasně vyplývalo, že za soudní orgán členského státu nebudeme považovat správní orgány, respektive soudní orgány jednající jako správní zejména při rozhodování například o zápisech do obchodního rejstříku⁹⁷ a o katastru nemovitostí⁹⁸, kvůli jejich

⁹³ Viz rozsudky Soudního dvora ze dne 30. března 1993, Corbiau, C-24/92, Recueil, s. I-1277, bod 15; a ze dne 19. září 2006, Wilson, C-506/04, Sb. rozh. s. I-8613, bod 49.

⁹⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. září 2006, Wilson, C-506/04, Sb. rozh. s. I-8613, bod 50 a 51.

⁹⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. září 2006, Wilson, C-506/04, Sb. rozh. s. I-8613, bod 52.

⁹⁶ Viz zejména rozsudek Soudního dvora ze dne 11. června 1987, Pretore di Salò v. X, ve věci 14/86. [1987] ECR 2545. Obdobně ve věcech Corbiau v. Administration des Contributions, C – 24/92, [1993] ECR I-1277, Trestní řízení proti X, C-74/95 a C-129/95, [1996] ECR I-6609. V těchto případech se Soudní dvůr odmítl zabývat předloženou otázkou vzhledem ke spojitosti státních mocí.

⁹⁷ Usnesení Soudního dvora ze dne 10. července 2001, HSB-Wohnbau GmbH, C – 86/00, Sb. rozh. 2001 s. I-5353.

⁹⁸ Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. června 2001, Doris Salzmann, C-178/99, Sb. rozh. 2001 s. I-4421.

funkční závislosti a pochybné nestrannosti, jak se ostatně k tomu vyjádřil Soudní dvůr v případě Corbiau,⁹⁹ ve kterém byla odmítnuta žádost o předběžnou otázku položenou lucemburským daňovým ředitelstvím, jelikož byla namítnuta organizační závislost na ministerstvu financí.¹⁰⁰

Posléze tato definice byla rozvolněna a rakouský úřad veřejných zakázek¹⁰¹ nebo španělské hospodářsko-správní tribunály¹⁰² podřízené španělskému Ministerstvu průmyslu a obchodu byly Soudním dvorem označeny za soudní orgány nezávislé.

Flexibilita rozhodování Soudního dvora evidentně nezná hranic. V případě Schmid se opět navrácí k užší definici.¹⁰³ Soudní dvůr se nakonec rozhodnul tak, že nemá pravomoc k odpovědi na otázky předložené odvolacím senátem, do kterého jsou členové dle Spolkového zákoníku o daních¹⁰⁴ jmenováni Spolkovým ministrem financí a předsedy regionálních daňových úřadů.

Rozhodně však i nadále zůstává ve znacích pojmu *soud členského státu* nezávislost funkční.¹⁰⁵

Tak jak se znak nezávislosti minimalizoval a rozšiřoval, tak zásadní princip řízení *inter partes* se občas i vytratil. Je sice pochopitelné, že s ohledem na složitost některých dotčených oblastí právní úpravy a na pochybnosti soudních orgánů členských států, bude chtít Soudní dvůr odpovědět na položené otázky, avšak by to nemělo být na úkor definice pojmů a hlavně vše by mělo mít své meze.

⁹⁹ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 30. března 1993, Pierre Corbiau v. Administration des Contributions, C-24/92, [1993] ECR I-1277, bod 15-17. Jednalo se o předběžnou otázku položenou orgánem správy daní.

¹⁰⁰ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 30. března 1993, Pierre Corbiau v. Administration des Contributions, C-24/92, [1993] ECR I-1277, bod 16.

¹⁰¹ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 4. února 1999, Josef Köllensperger GmbH & Co. KG a Atzwanger AG v. Gemeindeverband Bezirkskrankenhaus Schwaz, C-103/97, [1999] ECR I-551.

¹⁰² Rozhodnutí Soudního dvora ve spojených věcech Gabalfrisa, C-110/98 až C-147/98, [2000] ECR I-1577.

¹⁰³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. května 2002, Walter Schmid, C-516/99, [2002] ECR I-04573.

¹⁰⁴ Bundesabgabenordnung (BAO) ve znění pozdějších právních úprav.

¹⁰⁵ In BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 29-30. ISBN 80-7201-513-3.

Pod kontradiktorním řízením je chápán sporný proces před soudem, kdy se strany navzájem snaží dosáhnout svých zájmů a cílů na úkor ostatních účastníků. Na tomto kritériu skončily předběžné otázky položené národními rejstříkovými soudy ve věcech týkajících se vedení obchodního rejstříku, jakožto soudy vyřizující agendu týkající se registrace věcných práv k nemovitostem.¹⁰⁶ Nicméně Soudní dvůr nakonec konstatoval, že požadavek, aby řízení před příslušným orgánem probíhalo *inter partes*, není absolutní.¹⁰⁷

Předběžnou otázku mohou tedy předložit nejenom obecné soudy či soudy vyšších instancí, avšak i neobvyklé instituce pověřené právním systémem rozhodovat sporné případy. Soudní dvůr sám již připustil možnost zodpovězení předběžné otázky položené disciplinárními orgány profesních komor, kupříkladu odvolacím výborem nizozemské komory všeobecných lékařů,¹⁰⁸ dále orgány zdravotních pojišťoven či dokonce samostatně jednajícím imigračním důstojníkem ve Velké Británii^{109, 110}.

¹⁰⁶ DĚDIČ, Jan a Petr ČECH. Základy evropského práva společností se zřetelem na jeho význam pro činnost notáře po vstupu ČR do EU - 1. část. In: FOUKAL, Martin. *AD NOTAM: Notářský časopis*. Praha: Notářská komora ČR v nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 168. ISSN 1211-0558. Dostupné z: http://www.nkcr.cz/doc/adnotam/2004_6.pdf.

¹⁰⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. září 1997, Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH v. Radě Evropské unie a Komisi Evropských společenství, C-54/96, [1997] ECR I-4961, bod 31. In BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 30. ISBN 80-7201-513-3.

¹⁰⁸ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 6. října 1981, C. Broekmeulen v. Huisart Registratie Commissie, C-246/80, [1981] ECR I-2311.

¹⁰⁹ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 2. března 1999, Nour Eddline El-Yassini v. Secretary of State for Home Department, C- 416/96, Sb. rozh. 1999 s. I-1209.

¹¹⁰ ŠLOSARČÍK, Ivo. Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES. *Institut pro evropskou politiku EUROPEUM: Text vypracován pro projekt Team Europe* [online]. s. 4 [cit. 2012-01-12]. Dostupné z: http://www.europeum.org/doc/arch_eur/ISlosarcik_team_europe.pdf.

4.3. České soudy

Podle pojmu soudu členského státu, který jsme si definovali výše,¹¹¹ je možné dovodit, že orgány soudní soustavy taxativně vymezené v čl. 91 odst. 1 věta první Ústavy¹¹², stejně v § 8 věta první zákona o soudech a soudcích,¹¹³ popřípadě ve sporných civilních věcech dle § 9 a násl. o.s.ř.¹¹⁴ a v trestních věcech dle § 13 tr.ř.,¹¹⁵ do takového pojmu jistě spadají, tedy Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní soudy, krajské soudy a okresní soudy jsou soudy členského státu dle článku 267 Smlouvy o fungování EU, které jsou oprávněny anebo povinny předkládat předběžnou otázku k Soudnímu dvoru Evropské Unie.¹¹⁶

O ostatních soudech můžeme polemizovat vzhledem k proměnlivosti rozhodnutí Soudního dvora v otázkách kritérií pojmu soud či tribunál. Soudní orgány na území ČR, které již položili předběžnou otázku, však spadají do skupiny zmíněné v předešlém odstavci¹¹⁷ a proto nám nebudou dělat žádné problémy na rozdíl od

¹¹¹ Pojmy soud z pohledu judikatury Soudního dvora a právního řádu ČR se do určité míry překrývají. Soud dle českého pojetí je státní orgánem moci soudní, nezávislý od ostatních státních složek moci výkonné a zákonodárné, které vykonávají soudní činnost podle stanovených pravidel soudního procesu a spočívají v závazném-vykonatelném řešení konkrétně určených případů dle platných právních norem ČR.

¹¹² Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších právních úprav

¹¹³ Zákon č. 6/2002 Sb., zákon o soudech, soudcích a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších právních úprav

¹¹⁴ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších právních úprav

¹¹⁵ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších právních úprav

¹¹⁶ Příkladem předkládání předběžných otázek v trestním řízení podle § 9a trestního řádu.

¹¹⁷ Od vstupu ČR do EU roku 2004 k 7. únoru 2012 bylo položeno 22 předběžných otázek českými soudy. Dostupné z:

http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Edit/Zahranicnivztahy~Ceskepředbezneotazky?Open&area=Zahrani%C4%8Dn%C3%AD%20vztahy&grp=%C4%8Cesk%C3%A9%20p%C5%99edb%C4%9B%C5%BE%C3%A9%20ot%C3%A1zky&lng=

nebo

http://novyweb.nsoud.cz/judikaturans_new/ns_web.nsf/Edit/Zahranicnivztahy~Ceskepředbezneotazky?Open&area=Zahrani%C4%8Dn%C3%AD%20vztahy&grp=%C4

soudů členských států, které se ještě neodvážily předstoupit před Soudní dvůr a které přímo nespádají do judikované definice soudu právě z důvodu, že ne vždy soudy rozhodují v pravém judiciálním smyslu slova a „ne vždy je v řízení přítomen reálný spor, řízení nemusí být *inter partes*“.¹¹⁸ Další možnosti určení soudu podle své soudní činnosti rozšířil samotný SDEU, který ve věci *Bosmana*¹¹⁹ usoudil, že „i vydávání deklaratorních rozsudků“¹²⁰ mezi ně spadá.

Takovými soudy se budu dále zabírat, jakými jsou soudy rozhodčí a rejstříkové, a dále se zaměřím i na Ústavní soud ČR.

4.3.1. Rozhodčí soudy

Za rozhodčí řízení neboli arbitráž je považován formalizovaný alternativní způsob rozhodování sporů k řízení před obecnými soudy, při kterém strany docházejí k řešení prostřednictvím neutrální osoby, jež spor po provedení více či méně formálního jednání rozhodne nálezem, jenž je bezvýhradně uznávaný státní mocí a na požádání je vztah mezi oběma stranami tímto nálezem založený také státní mocí vynutitelný.¹²¹

Soudní dvůr se již několikrát zabýval svojí příslušností v případech řízení o předběžných otázkách, které mu položily orgány, které byly rozhodčí doložkou určeny zabývat se konkrétním sporem. V nejznámějších rozsudcích¹²² se však Soudní dvůr shledal nepřislušným rozhodovat o předložených předběžných otázkách, a to z níže uvedených důvodů.

[%8Cesk%C3%A9%20p%C5%99edb%C4%9B%C5%BEn%C3%A9%20ot%C3%A1zky&lng=](#)

¹¹⁸ BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 46. ISBN 80-7201-513-3.

¹¹⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. prosince 1995, *Bosman*, C-415/93, [1995] ECR I-4921, bod 65.

¹²⁰ BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 47. ISBN 80-7201-513-3.

¹²¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 118-119. ISBN 978-80-7380-044-4.

¹²² Rozsudek Soudního dvora ze dne 23. března 1982, „*Nordsee*“ *Deutsche Hochseefischerei*, C-102/81, Recueil, s. 1095, body 10 až 12, a ze dne 1. června 1999, *Eco Swiss*, C-126/97, Recueil, s. I-3055, bod 34.

V případě Nordsee se jednalo o spor mezi německými podniky stavějícími lodě. Uzavřeli spolu smlouvu o společném projektu – postavit 13 lodí na rybolov. Jejich cílem bylo mezi smluvními stranami přerozdělit rovným dílem všechny finanční podpory, které dostaly od Evropského zemědělského a záručního fondu podle množství postavených lodí. Z devíti žádostí však Komise akceptovala nakonec jenom šest. Jeden z podniků se domáhal úhrady částky ze dvou dalších podniků na základě uzavřené smlouvy, ve které si mimo jiné upravili i pro případné sporné otázky vyplývající z ustanovení smlouvy, že se smluvní strany obrátí s žádostí o konečné rozřešení na rozhodce. Rozhodčí tribunál měl jisté nejasnosti ohledně výkladu a aplikaci práva EU, a proto se obrátil na příslušný Soudní dvůr. Ten s přihlédnutím k období, ve kterém byla smlouva uzavřena (rok 1973), kdy si strany mohly samy volně určit, zda spory mezi nimi budou řešeny obecnými soudy nebo nechají tento úděl na rozhodcích (rozhodčích orgánech), konstatoval, že ze skutkových okolností jasně vyplývá, že strany neměly povinnost se s daným sporem obrátit na dotýčný orgán a tím zahájit rozhodčí řízení. V dalším bodě Soudní dvůr připomenul skutečnosti, že německé orgány veřejné správy nejsou nikterak zapojené do rozhodnutí rozhodčího orgánu, ani nejsou oprávněni samovolně zasahovat před takovým řízením. Soudní dvůr proto dospěl k názoru, že není příslušný k rozhodnutí otázek položených tímto rozhodčím soudem.¹²³

Rozsudkem Soudního dvora ve věci Denuit a Cordenier¹²⁴ byla opět řešena otázka, zda rozhodčí soud může žádat o zodpovězení předběžné otázky SDEU nebo ne, tentokrát v Belgii. V případě se jednalo o snížení ceny balíčku cestovních služeb vzhledem k jinému kurzu eura vůči dolaru americkému, jak bylo stanoveno ve smluvních podmínkách cestovní kanceláře. Předběžné otázky k Soudnímu dvoru položilo belgické neziskové sdružení *collège d'arbitrage de la*

¹²³ Neoficiální překlad rozsudku Soudního dvora ze dne 23. března 1982, „Nordsee“ Deutsche Hochseefischerei, C-102/81, Recueil, s. 1095.

¹²⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. ledna 2005, Guy Denuit, Betty Cordenier v. Transorient – Mosaique Voyages et Culture SA, C-125/04, [2005] I-923.

Commission de Litiges Voyages, na které se obrátily dotyčné strany sporu na základě uzavřené rozhodčí smlouvy mezi účastníky řízení. Soudní dvůr pro posouzení, zda předkládající orgán má opravdu charakter soudu členského státu ve smyslu čl. 267 SDEU, vzal v potaz všechny již dříve judikované podmínky pojmu „soud či tribunál členského státu“, jakými je (a) právní základ orgánu, (b) jeho trvalost, (c) závaznost jeho jurisdikce, (d) sporná povaha řízení, (e) použití právních předpisů orgánem, (f) jeho nezávislost.¹²⁵

Soudní dvůr dospěl k názoru, že rozhodčí soud, jehož pravomoc je založena na základě smlouvy, soudem členského státu ve smyslu čl. 267 SFEU (původně čl. 234 SES) není, vzhledem k tomu, že smluvní strany nemají právní ani faktickou povinnost předložit svůj spor takovému rozhodčímu soudu,¹²⁶ a veřejné orgány dotčeného členského státu se ani nijak nepodílejí na rozhodování o použití rozhodčího řízení a ani se od nich nepožaduje, aby z úřední povinnosti zasahovaly do průběhu rozhodčího řízení,¹²⁷ s přihlédnutím k vnitrostátní právní úpravě Belgie, která nestanovila podání žaloby k takovému rozhodčímu soudu za jediný řádný prostředek řešení sporu mezi jednotlivci a zprostředkovateli cestovních služeb. Sic existovalo ustanovení v belgickém soudním řádu, který nařizoval běžnému soudu, aby se sám prohlásil za nepřislušný ve sporu, jenž se stal předmětem rozhodčí smlouvy.¹²⁸ Soudní dvůr však shledal jurisdikci výše zmíněného rozhodčího soudu za nezávaznou ve smyslu okolností neexistence rozhodčí smlouvy uzavřené mezi účastníky řízení, kdy jednotlivec je oprávněn se obrátit s žádostí o rozhodnutí sporu na běžné belgické soudy, a proto takový rozhodčí soud nemůže

¹²⁵ Rozsudky ze dne 17. září 1997, Dorsch Consult, C-54/96, Recueil, s. I-4961, bod 23 a uvedená judikatura, a ze dne 30. května 2002, Schmid, C-516/99, Recueil, s. I-4573, bod 34.

¹²⁶ Stejně v rozsudku Soudního dvora v případě Nordsee.

¹²⁷ Stejně tak v rozsudcích ze dne 23. března 1982, „Nordsee“ Deutsche Hochseefischerei GmbH v. Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG and Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG, C-102/81, Recueil, s. 1095, body 10 až 12, a ze dne 1. června 1999, Eco Swiss China Time Ltd v. Benetton International NV, C-126/97, Recueil, s. I-3055, bod 34).

¹²⁸ Čl. 1679 odst. 1 belgického soudního řádu.

být považován za soud členského státu v uvedeném článku SFEU a Soudní dvůr se tak stal nepřislušný rozhodnout o položených otázkách.

Oproti tomu však bychom měli zvážit, že na samotné rozhodčí řízení není jednotný názor. Na jedné straně existují zastánci teorie jurisdikční, jež věří, že rozhodcům je pravomoc k rozhodování sporů dána přímo státní mocí, na druhé straně někteří vyzdvihují smluvní volnost, tzv. smluvní teorii, kdy je rozhodce oprávněn uzavírat nález z moci, jež mu byla svěřena samotnými účastníky sporu, čímž by celkově záviselo na vůli stran.¹²⁹ Tím bychom v případě jurisdikční teorie mohli opomenout hlavní výtky Soudního dvora co se soukromoprávního charakteru týče. Samozřejmě nelze tento závěr vztáhnout na všechny rozhodčí soudy, rozhodčí tribunály, rozhodčí senáty, na jednotlivé rozhodce, kteří se nacházejí v EU, avšak z faktu, že řada zahraničních právních úprav vychází zejména z Modelového zákona UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži, je možné dovolit jejich nepřislušnost předkládat předběžnou otázku SDEU, ať již se jedná o stálý rozhodčí soud či rozhodčí senát jako rozhodovací orgán.¹³⁰

Jak se ale ostatně k této problematice vyjádřil předseda RS HK a AK ČR ve věci rozhodujícího rozhodčího senátu v případě z roku 2001¹³¹ před Ústavním soudem,¹³² a to že v České republice na rozhodce nepohlížíme jako na obecné soudy. Rozhodce právo nenalézá, ale tvoří (narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran.

¹²⁹ Vedle zmíněných teorií existuje ještě smíšená, která definuje arbitráž jako procesní institut *sui generis*, který má svůj původ v dohodě stran a čerpá své jurisdikční účinky z civilního práva. (In Sauser Hall. M.: in: Lew. J.D.M.: *Applicable Law in International Commercial*, s. 57. 4. teorií rozhodčího řízení je autonomní koncepce, jež na základě své myšlenky o denacionalizaci arbitráže považuje takové řízení autonomním vůči národnímu právu. Tato teorie je však většinou spojována s řízením, kdy na jedné straně sporu je účasten stát.

ZAHRADNÍKOVÁ, R. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 120-121. ISBN 978-80-7380-044-4.

¹³⁰ Zahradníková, R. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 128. ISBN 978-80-7380-044-4.

¹³¹ Rozhodčí nález RS HK ČR a AK ČR ze dne 13. prosince 2001, sp. zn. Rsp 90/99.

¹³² Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 15. července 2002, ve věci sp. zn. IV. ÚS 174/02.

Rozhodčí soud je soukromou osobou, má povahu odborné organizace zprostředkovávající služby pouze pro osoby, které chtějí, aby jejich právní vztah rozhodce vyjasnil a napevno postavil. „Charakter rozhodčí činnosti je založený smlouvou delegující vůli stran a její výsledek je činností narovnávací ve smyslu § 585 obč. zák. Výsledek pak je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též závazný.“¹³³

V českém právu máme taktéž právní úpravu týkající se rozhodčích doložek. I u nás se lze obrátit na orgány soukromoprávní povahy. Takové orgány najdeme především ve vnitrostátním obchodním styku. Z výše uvedeného lze oprávněně předpokládat, že ani české soudy, na které lze přenést rozhodovací pravomoc soudní moci, tedy rozhodčí soudy i přesto, že ještě ani jeden nepoložil otázku Soudnímu dvoru, nejsou oprávněně předkládat předběžnou otázku s ohledem na jejich nesplnění definičních podmínek a ze zmíněných rozsudků jasně vyplývá, že rozhodčí doložku Soudní dvůr považuje zcela za soukromoprávního charakteru, což je podloženo její závazností plynoucí pouze ze smluvního ujednání stran případného budoucího sporu.¹³⁴ Dalším bodem, pro který tyto orgány nesplňují kritéria definující pojem „*soud členského státu*“, je jeho stálost, trvalost. Některé takové orgány jsou totiž ze zásady zřizovány *ad hoc*.

Co se týče Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, který se vyvinul ze stálého Rozhodčího soudu při ČSOPK, jako jednoho stálého nesespecializovaného rozhodčího soudu v České republice,¹³⁵ nelze ho ztotožňovat s obecnými soudy, které vykonávají v ČR soudnictví ve smyslu čl. 81 a násl. Ústavy ČR. Rozhodčí soud a rozhodci mají povahu soukromoprávních osob, na

¹³³ Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 15. července 2002, ve věci sp. zn. IV. ÚS 174/02, viz 3. odst. Odůvodnění, [online]. [cit. 2012-01-17]. Dostupné z: <http://www.lisse.cz/files/arbitraz/predpisy/judikatura/IV. US 174 02.pdf>.

¹³⁴ Článek Proč nemůžou rozhodci klást předběžné otázky k ESD ze dne 21. dubna 2010, autor Mgr. Ľuboš Fojtík, [online]. [cit. 2012-01-17]. <http://www.elaw.cz/cs/mezinarodni-pravo-a-pravo-eu/208-proc-nemuzou-rozhodci-klast-predbezne-otazky-k-esd.html>

¹³⁵ odst 1 § 1 řádu RS HK ČR a AG ČR pro vnitrostátní spory. [online]. [cit. 2012-01-17]. Dostupné z: <http://www.soud.cz/rady/rad-pro-vnitrostatni-spory-2007>

kteřé strany delegovaly procesní dohodou pravomoc projednat a rozhodnout jejich spor. Rozhodčí soud tedy není orgánem veřejné moci, proto není povinen předložit předběžné otázky SDEU.

Výhody arbitráže jako jsou nižší náklady, jednodušší procesní pravidla a rychlost řízení založené na jedno-instanci se v konečném důsledku mohou pro zúčastněné strany lehce změnit v nevýhody. Vzhledem k průběhu řízení se ochotou stran ke spolupráci může řízení v celkovém důsledku ovlivnit a vést tak dokonce i k horšímu výsledku – neúměrně se prodlouží řízení, náklady porostou a k tomu není ani zaručeno, zda konečný verdikt není v rozporu s právem EU, jelikož rozhodci je odepřeno se tázat Soudního dvora.

4.3.2. Rejstříkové soudy

K otázce rejstříkových soudů jako soudních orgánů dle čl. 267 SFEU je klíčovým rozhodnutím případ *Cartesio*.¹³⁶

Cartesio, komanditní společnost založená podle maďarského práva podala u krajského soudu v Bács-Kiskun, který rozhodoval jakožto rejstříkový soud o návrhu na zápis přemístění svého sídla (místa, z něhož je řízena, tj. skutečného, nikoliv pouze statutárního sídla) do italského Gallarate. Rejstříkový soud tento návrh zamítnul, neboť platná maďarská právní úprava nedovoluje, aby obchodní společnost založená v Maďarsku přemístila své sídlo do zahraničí a zároveň se nadále řídila maďarským právem, jakožto svým osobním statutem. Podle rejstříkového soudu takovéto přemístění vyžaduje, aby společnost nejprve přestala existovat a poté byla znovu založena v souladu s právem země, na jejímž území hodlá umístit své nové sídlo.

V rámci tohoto řízení byla vnitrostátním soudem položena mimo jiné otázka, zda soud druhého stupně rozhodující o odvolání podaném proti rozhodnutí rejstříkového soudu v řízení o změně zápisu

¹³⁶ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 16. prosince 2008, *Cartesio Oktató és Szolgáltató bt*, C-210/06, [2008] ECR I-9641.

v obchodním rejstříku je oprávněn podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve smyslu tehdejšího článku 234 ES, jestliže řízení o vydání rozhodnutí soudu první instance ani odvolací řízení není kontradiktorním řízením. Po zvážení všech již judikovaných kritérií s ohledem na výlučnost práva EU co do pojmu soud dle tehdejšího čl. 235 ES Soudní dvůr však shledal, že takový soud musí být považován za soud oprávněný k položení žádosti bez ohledu na princip řízení *inter partes*, čímž samotný Soudní dvůr nepřímo připustil nedůsledné naplnění všech kritérií jím judikovaných pro pojem soudní orgán či tribunál. Hlavní myšlenkou, proč takto Soudní dvůr rozhodnul, byl předmět řízení, kdy jde, resp. nejde o zrušení aktu s ohledem na míru poškození navrhovatelova práva u soudu vystupujícím v řízení jako správní orgán. Zatímco v prvním stupni nesporného řízení jde o správní akt, ve stupni druhém už běží o soudní ochranu navrhovatelových práv.¹³⁷

Kromě toho Soudní dvůr dospěl k názoru, že takový soud nelze považovat za soud rozhodující v posledním stupni, jelikož lze vůči jeho rozhodnutí podat dovolání.

K další předložené otázce v daném případě se Soudní dvůr vyjádřil ohledně omezení oprávnění položit předběžnou otázku vnitrostátním právním předpisem, a to omezení usnesením o změně, zrušení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a nařízení soudu, který předkládající rozhodnutí přijal, aby pokračoval v přerušném vnitrostátním řízení, odmítavě. Tehdejší článek 234 druhý pododstavec ES musí být totiž vykládán tak, že pravomoc rozhodnout o předložení předběžné otázky, kterou toto ustanovení přiznává všem vnitrostátním soudům, nelze zpochybnit použitím takových pravidel, jaká umožňují odvolacímu soudu změnit rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.

¹³⁷ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 16. prosince 2008, *Cartesio Oktató és Szolgáltató bt*, C-210/06, [2008] ECR I-9641, bod 55-58, 92 a násl. Viz BŘÍZA, Petr. Jak se Michal s Honzou (s)pletli, aneb *Cartesio* je na světě... In: *Jiné právo* [online]. 2009 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/jak-se-michal-s-honzou-spletli-aneb.html>.

„Soudní dvůr tak otázku přezkumu usnesení o zahájení řízení o předběžné otázce ponechává, v souladu s principem procesní autonomie členských států, plně na vnitrostátní úpravě jednotlivých členských států. [Na podporu tohoto argumentu je odkazováno na judikáty 13/61 *De Geus en Uidenbogerd v. Robert Bosch GmbH* [1962] ECR 45 na str. 50, 127/73 *BRT v. SABAM* [1974] ECR 139, bod 3, 106/77 *Simmenthal v. Amministrazione delle Finanze dello Stato (Simmenthal II)* [1978] ECR 642, bod 10 – pozn. *PB*]“¹³⁸

Soudnímu dvoru tedy nepřísluší řešit otázku, zda je možné napadnout usnesení o předběžné otázce. Soudní dvůr opravdu dovoluje národním právním řádům, ať dle libosti umožňují odvolání proti předložení předběžné otázky. Přezkum podobného zásadního rozhodnutí soudu by měl být totiž umožněn z důvodů ochrany procesních práv účastníků, uvědomíme-li si časové zatížení a možnost zabránit neuváženým, nepotřebným a nesprávně formulovaným předběžným otázkám.¹³⁹ Jediným drobným háčkem je, že se výsledkem odvolacího řízení nemusí předkládající soud vůbec řídit. Je totiž přece „na tomto soudu, aby vyvodil důsledky z rozsudku vydaného v rámci řízení o odvolání podanému proti rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, konkrétně, aby se rozhodl, zda bude na své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce trvat, změní ji nebo ji vezme zpět.“¹⁴⁰

Ve výše uvedeném případě je však velice zajímavá otázka, zda je možné podat odvolání proti usnesení o položení předběžné otázky, jestliže jej soud vyšší instance může změnit nebo zrušit. Soudní dvůr odpověděl že ano, ale „referující“ soud se takto zrušeným či

¹³⁸ BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 184. ISBN 80-7201-513-3.

¹³⁹ Řízení před soudem členského státu se staví minimálně na dva roky. Viz BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 185. ISBN 80-7201-513-3. In: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/jak-se-michal-s-honzou-spletli-aneb.html>.

¹⁴⁰ BRÍZA, Petr. Jak se Michal s Honzou (s)pletli, aneb Cartesio je na světě... In: *Jiné právo* [online]. 2009 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/jak-se-michal-s-honzou-spletli-aneb.html>.

opraveným usnesením řídit nemusí, protože je to vždy jen ten soud, u kterého řízení běží, aby rozhodl, zda předběžnou otázku položí či nikoli, což je vlastně prolomení povinnosti nižšího soudu být vázání názorem soudu vyššího.

Z výše řečeného tedy vyplývá, že v České republice nebudou rejstříkové soudy (krajské soudy) jakožto soudy vykonávající činnost správního orgánu¹⁴¹ považovány za soudy ve smyslu čl. 267 SFEU, či-li nemohou předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku, jelikož řízení před nimi není kontradiktorní povahy. Naopak Vrchní soudy rozhodující o odvolání v rejstříkových věcech mají právo předběžnou otázku položit a Nejvyšší soud je jediný soud (ve věcech, kde je možné dovolání), který bude mít toto za povinnost.¹⁴²

4.3.3. Ústavní soud ČR

Co se týče Ústavního soudu, na otázku, zda je či není dle judikované definice Soudního dvora soudem členským podle článku 267 SFEU, který může předkládat předběžnou otázku, a pokud bude kladná odpověď, bude povinen jí předložit jako soud poslední instance, nepanuje jednoznačný „certifikovaný“ názor, respektive v judikatuře Ústavního soudu dosud nenalezneme směrodatnou a tudíž i uspokojivou odpověď. Ústavní soud se daného problému dotknul v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 50/04, ve věci tzv. cukerných kvót.

Před tím, než Ústavní soud přistoupil k posouzení napadené právní úpravy z hlediska standardů dosažených v právu EU, zkoumal, zda otázka konformity zvoleného klíče k přidělení individuální produkční kvóty není otázkou, kterou by měl Ústavní soud předložit k posouzení přímo Soudnímu dvoru podle tehdejšího článku 234 SES. S tím však souvisí další otázka, a to zda lze Ústavní soud považovat

¹⁴¹ V případech rozhodování o návrhu na zápis obchodní společnosti do Obchodního rejstříku v řízení, jehož předmětem není zrušení aktu, o němž je tvrzeno, že poškozují navrhovatelova práva. Viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 15. ledna 2002, Lutz a další, C-182/00, Recueil, s. I-547, bod 14 a v něm citovaná judikatura.

¹⁴² Obdobně též článek Michala Bobka v Soudních rozhledech.

za soudní orgán, který je podle dotčeného článku povolán k podávání předběžných otázek. Je třeba se tázat, zda v případě soudu, který má zúžený úhel pohledu při posuzování věcí, jakým je Ústavní soud, je vhodné, aby předával věci Soudnímu dvoru. Tato otázka se jeví jako legitimní přinejmenším v řízení o abstraktní kontrole norem, jímž je i řízení v dané věci. Například italský ústavní soud zprvu ve svém rozhodnutí z roku 1995 konstatoval, že se necítí být soudem podle čl. 234 SES¹⁴³. Přitom vyšel ze dvou důvodů. Ústavní soud není soudem, na který se vztahuje čl. 234 SES, a dotčený článek nelze použít v určitých typech řízení, která ústavní soud vede (řízení o abstraktní kontrole norem). Další možnost předkládání otázek vyloučil i španělský Ústavní tribunál¹⁴⁴ a lucemburský Ústavní soud, neboť v rámci jejich působnosti prý nemůže dle jejich názoru otázka interpretace práva EU nastat.

Na druhou stranu nelze ignorovat opačnou praxi jiných ústavních soudů členských států, které se naopak považují za soud ve smyslu článku 267 SFEU a v řadě případů předběžnou otázku k Soudnímu dvoru dokonce vznesly, jakými byly třeba rakouský Spolkový ústavní dvůr (Bundesverfassungsgerichtshof)¹⁴⁵ a belgický Ústavní soud (Cour constitutionnelle,¹⁴⁶ původně arbitrážní soud Cour d'Arbitrage)¹⁴⁷. Jako takovou možnost jí uznal portugalský Ústavní

¹⁴³ Viz rozhodnutí z 29. 12. 1995 č. 536/95, *Messaggero Servizi Sr. v. Office of Registrar of Padua* citované v nálezů Ústavního soudu ČR ze dne 8. března 2006, Pl. ÚS 50/04.

¹⁴⁴ K tomu opačný názor BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 73, poznámka pod čarou. ISBN 80-7201-513-3.

¹⁴⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. listopadu 2001, *Adria-Wien Pipeline GmbH a Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke GmbH v. Finanzlandesdirektion für Kärnten*, C-143/99, [2002] ECR I-8365; ze dne 20. května 2003, ve spojených věcech *Rechnungshof (C-465/00), Christa Neukomm (C-138/01) a Joseph Lauer mann (C-139/01) v. Österreichischer Rundfunk*, C-465/00, C-138/01 a C-139/01, Sb. rozh. 2003 I-4989; ze dne 8. května 2003, ve věci *Wählergruppe "Gemeinsam Zajedno/Birlikte Alternative und Grüne GewerkschafterInnen/UG"*, za přítomnosti Bundesminister für Wirtschaft und Arbeit a dalších, C-171/01, Sb. rozh. 2003 I-4301.

¹⁴⁶ Například rozsudek Soudního dvora ze dne 1. dubna 2008, *Vláda Francouzského společenství, Valonská vláda v. Vlámská vláda*, C-212/06, Úř. věst. C 128, 24/05/2008 S. 0004-0005.

¹⁴⁷ Například rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 1998, *Fédération belge des chambres syndicales de médecins ASBL proti Gouvernement flamand*,

soud a povinností je dle mínění německých soudců i Německý spolkový ústavní soud (Bundesverfassungsgericht).¹⁴⁸

Italský ústavní soud se však po delší době rozmyslel a nakonec předběžnou otázku v roce 2008 přeci jenom položil s pouhým odůvodněním, že nikoliv z kvalifikace předkládající instituce ve vnitrostátním právu, ale z práva Společenství musí být vyvozen pojem „soud“, a že vlastně splňuje všechny podmínky, aby mohl předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.¹⁴⁹

Ústavní soud ČR si je proto vědom delikátnosti nalezení odpovědi na otázku, zda lze Ústavní soud považovat za soud podle článku 267 SFEU, popřípadě v jakých typech řízení, a nezbavuje se do budoucna možnosti zaujmout k této otázce jednoznačnou odpověď, tj. předložit v jednotlivých typech řízení věc k posouzení Soudnímu dvoru.

Ústavní soud je však nyní toho názoru, že v daném případě by bylo možné na projednávanou věc vztáhnout jednu z výjimek zformulovaných v judikatuře Soudního dvora, a to případ CILFIT nedávno potvrzen v rozhodnutí o předběžné otázce v případě *Intermodal Transports BV v. Staatssecretaris van Financiën*.¹⁵⁰ V těchto rozhodnutích ESD traktoval, že vznesení předběžné otázky není nutné, pokud se danou otázkou „zabývala předchozí ustálená judikatura ESD, bez ohledu na povahu řízení, která vedla k těmto rozhodnutím, a dokonce i tehdy, pokud daná otázka nebyla identická“. Jinak řečeno, jde o situaci, kdy předcházející rozhodnutí ESD již pojednala o právní otázce řešené v daném případě.¹⁵¹ V případě

Gouvernement de la Communauté française a Conseil des ministres, C-93/97, Sb. rozh. 1998 I-4837.

¹⁴⁸ Srov. BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 72-73. ISBN 80-7201-513-3.

¹⁴⁹ K tomu rozsudek Soudního dvora ze dne 17. listopadu 2009, *Presidente del Consiglio dei Ministri proti Regione Sardegna*, C-169/08, Sb. rozh. 2009 I-10821, bod 12.

¹⁵⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. října 1982, *Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA v. Ministero della sanità*, [1982] ECR 3415; rozhodnutí ze dne 15. září 2005, *Intermodal Transports BV v. Staatssecretaris van Financiën*, C 495/03, Sb. rozh. 2005 s. I-8151.

¹⁵¹ CILFIT, bod 14.

Intermodal Transports Soudní dvůr uvedl, že řešení přijaté v rozhodnutích CILFIT a dalších přenáší na národní soudy výhradní odpovědnost za posouzení, zda řádná aplikace komunitárního práva je natolik zřejmá, že nedává žádný prostor pro rozumné pochybnosti a pro rozhodnutí o tom, že není nutné vznést vůči ESD otázku týkající se interpretace komunitárního práva, která v projednávaném případě vyvstala.¹⁵²

Zastávám sice stejný názor jako Bobek,¹⁵³ že Ústavní soud v obecném měřítku je opravdu soudem ve smyslu článku 267 SFEU a že v rámci své působnosti je instancí prvního i posledního stupně a ani nemůžeme vyloučit, že i v rozsahu specializované působnosti Ústavního soudu mohou vyvstat otázky výkladu práva EU, avšak dle mého názoru vzhledem k tendencím Ústavního soudu ohledně své „nezávislosti“ nelze s nadšením očekávat, že se brzy této jistě památné situace dočkáme.

Ostatně i Holas upozorňuje na fakt, že, pokud Ústavní soud bez dalšího přijme doktrínu, ve které se jde nad rámec rozhodnutí o vlastní nepříslušnosti k zodpovězení otázek poměru vnitrostátního práva a práva EU, působení evropského práva v českém právním řádu a stanovení pravidel pro podávání předběžných otázek, je v zásadě v rozporu s doktrínou Soudního dvora, jenž sám sebe považuje za jedinou instituci nadanou výkladem evropského práva a tedy i jeho působení v právu členských států, nedostál by tak Ústavní soud ČR své povinnosti strážce ústavního pořádku dle článku 83 Ústavy.¹⁵⁴

¹⁵² Viz k tomu BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 227-231. ISBN 80-7201-513-3.

¹⁵³ BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 221. ISBN 80-7201-513-3.

¹⁵⁴ HOLAS, Michal. *Komunitární právo a Ústavní soud ČR*. Brno, 2010/2011, s. 27. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/206876/pravf_m/. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí práce JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph. D.

4.3.4. Právní následky porušení povinnosti předložit předběžnou otázku

Porušení povinnosti položit předběžnou otázku může nastat pouze v případě, kdy zde existuje povinnost soudu či tribunálu, proti němuž vnitrostátní právní řád neumožňuje použití opravného prostředku. „*Tato nemožnost musí být naplněna v konkrétním případě (tzv. konkrétní teorie). Abstraktní teorie byla Soudním dvorem odmítnuta v případě Costa v. ENEL*¹⁵⁵.“¹⁵⁶ Pokud jde však o platnost norem sekundárního práva, je soud povinen na základě případu Foto-Frost položit předběžnou otázku vždy.¹⁵⁷

Hlavním záměrem zavedení této povinnosti bylo zajistit řádnou aplikaci a jednotný výklad práva EU ve všech členských státech všemi vnitrostátními soudy při jejich rozhodovací činnosti. Přesněji řečeno tento institut práva EU má zabránit vzniku rozdílné judikatury v oblastech práva EU.

Podle třetího pododstavce článku 267 SFEU má takovou povinnost pouze soud členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva. Náš právní řád připouští právní instituce opravných prostředků, a to řádných a mimořádných, a i když článek 267 je nerozlišuje, rozpoutala se diskuze na toto téma.

Osobně se odkláním od názoru Hebnara, že „*pojmem opravný prostředek bývá vykládán tak, že nezahrnuje mimořádné opravné prostředky,*“¹⁵⁸ a naopak zastávám mínění odborné veřejnosti, že

¹⁵⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1964, Flaminio Costa v. E.N.E.L., C-6/64, [1964] ECR I-585.

¹⁵⁶ HEBNAR, Jan. *Zjišťování a používání cizího práva - koncepce a jejich praktický význam*. Brno, 2005, v kapitole 5.3.2. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/52594/pravf_m/diplomka-HOTOVA.txt. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Fakulta právnická. Vedoucí práce JUDr. Zdeněk Kapitán.

¹⁵⁷ Viz předcházející poznámka pod čarou.

¹⁵⁸ HEBNAR, Jan. *Zjišťování a používání cizího práva - koncepce a jejich praktický význam*. Brno, 2005. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/52594/pravf_m/diplomka-HOTOVA.txt. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Fakulta právnická. Vedoucí práce JUDr. Zdeněk Kapitán.

v ČR tuto povinnost má i v rámci mimořádných opravných prostředků Nejvyšší soud a Nejvyšší správní soud.¹⁵⁹ Samotný „Soudní dvůr již judikoval, že rozhodnutí vnitrostátního odvolacího soudu, která mohou být účastníky řízení napadena u nejvyššího soudu, nejsou rozhodnutími soudu členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva ve smyslu čl. 234 třetího pododstavce ES. Okolnost, že meritorní přezkum takovýchto opravných prostředků je podmíněn tím, že je nejvyšší soud nejprve prohlásí za přípustné, nezbavuje účastníky řízení možnosti podat opravný prostředek (výše citovaný rozsudek *Lyckeskog*, bod 16).“¹⁶⁰

Skutečnost, že určitý soud je soudem poslední instance nemá za následek bezpodmínečné pokládání všech případů Soudnímu dvoru, ve kterých se objevuje prvek práva EU. Na základě vlastní úvahy nejprve musí soud zvážit, zda mu není dána žádná z výjimek povinnosti, poté zda s ohledem na předmět řízení nepostrádá absolutně relevanci (smysl) se ptát, a nakonec zda má smysl prodlužovat řízení, jestli náhodou nejde o tzv. zdržovací taktiku stran v řízení.¹⁶¹

Kdy ještě nenastává zmíněná povinnost? Na to nám může negativním vymezením, respektive popisem omezení odpovědět Soudní dvůr z případu *CILFIT*.¹⁶² Soudní dvůr se tehdy zabíral otázkami italského Nejvyššího kasačního dvora, zda jako soud poslední instance je italský soudní orgán povinen předložit předběžnou otázku Soudnímu dvoru, pokud (1) otázka práva EU není relevantní pro řešení daného případu před vnitrostátním soudem, pokud (2) existuje ustálená judikatura Soudního dvora k dané otázce

¹⁵⁹ Shodně BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-513-3.

¹⁶⁰ Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. června 2002, *Lyckeskog*, C-99/00, Recueil, s. I-4839, citovaný v rozsudku Soudního dvora ze dne 16. prosince 2008, *Cartesio Oktató és Szolgáltató bt*, C-210/06, Sb. rozh. 2008 s. I-9641, bod 76.

¹⁶¹ BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 221 a násl. ISBN 80-7201-513-3.

¹⁶² Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. října 1982, *Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità*, věc 283/81, Sb. rozh. 1982 s. 3415.

anebo Soudní dvůr již vynesl rozsudek v zásadě stejně položené předběžné otázky, a pokud (3) při správné interpretaci a aplikaci práva EU je zřejmé, že nezůstane prostor pro pochybnosti.

Odpověď na první předloženou otázku je vesměs jasná. Neovlivní-li položená otázka v žádném případě výsledek rozhodnutí vnitrostátního soudního orgánu, je zcela zbytečné o ni žádat také vzhledem k zbytečnému protahování řízení.¹⁶³

S odkazem na kauzu *Da Costa*¹⁶⁴ jde v případě druhé položené otázky o tzv. *acte éclairé* (objasněný zákon, objasňující akt). Tato doktrína je založena na existenci předchozí ustálené judikatury anebo rozsudku, jenž se *de facto* zabýval identickou předběžnou otázkou.

S tím souvisí i předložená otázka v pořadí třetí, na níž odpovídá doktrína *acte clair*. Chce-li národní soud využít argumentu této doktríny, aby nemusel předkládat předběžnou otázku, musí splnit několik podmínek. Soud nejprve musí shledat, že neexistují významové rozdíly mezi jednotlivými autentickými jazykovými zněními interpretovaného normativního textu, ze kterých by mohly plynout právní pochybnosti. Výklad je dále zjevný, jde-li o interpretované normy obsahující autonomní terminologii užívanou právem EU a také pokud existuje přiměřená jistota, že daný výklad je zjevný i ostatním vnitrostátním soudům a taktéž Soudnímu dvoru, a to s ohledem na možné odlišnosti fungování zdánlivě podobných právních institucí v jednotlivých členských státech.¹⁶⁵

Ve skutečnosti to „byl generální advokát Lagrande, kdo zahájil doktrinální debatu na téma omezení povinnosti soudů posledního stupně. Dle jeho názoru je-li určité ustanovení komunitárního práva naprosto jasné, není již třeba jeho výkladu, nýbrž pouze aplikace.“¹⁶⁶

¹⁶³ CILFIT, bod 8 a násl.

¹⁶⁴ Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 27. března 1963, *Da Costa en Schaake NV, Jacob Meijer NV, Hoechst-Holland NV v. Netherlands Inland Revenue Administration*, ve spojených věcech 28-30/62, 1963 ECR 31.

¹⁶⁵ OUTLÁ, Veronik. *Právo Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006, s. 171. ISBN 80-86898-97-0.

¹⁶⁶ Stanovisko generálního advokáta Lagrande citováno z BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 225. ISBN 80-7201-513-3.

Výše uvedené podmínky doktríny *acte clair* vyvolaly tehdy ostrou doktrinální kritiku právě kvůli předpokladu plnohodnotného porovnávání všech jazykových verzí soudy členských států, které nedisponují takovým administrativním aparátem a jazykovou vybaveností jako Soudní dvůr. Notabene znalost aktuálního vývoje práva EU byla a podle mého názoru i bude pro české soudce obtížná.¹⁶⁷

V případech nejasností či pochybností, zda spadají otázky do jedné z doktrín, se vnitrostátní soud nemusí ostýchat předložit otázky Soudnímu dvoru. Tak jako tak výše zmíněné předběžné otázky by odmítnul pro zjevnou nepřipustnost.

4.3.4.1. Porušení povinnosti z pohledu práva EU

„Svévolné nerespektování povinnosti obrátit se na Soudní dvůr v rámci řízení o předběžné otázce je bezpochyby porušením Smlouvy“¹⁶⁸ a do roku 1993 bylo vynutitelné jen politickým tlakem a po přijetí Maastrichtské smlouvy Komise získala pravomoc k odstranění nežádoucího stavu zahájením správního řízení, které bez zdárného řešení vyústilo zpravidla sporným řízením před Soudním dvorem pro porušení Smlouvy. Takto Komise podle tehdejšího článku 226 SES ročně zahájila přes 2.500 řízení pro porušení.¹⁶⁹ Obdobná pravomoc je svěřena i jiným členským státům na základě článku 259 SFEU, původně článek 227 SES.

Chtěla bych zde podotknout, že můj předpoklad, kdy by Komise začala jednat ve smyslu článků 258 či 260 SFEU, je takový, že by nejprve muselo častěji docházet ke zjevnému porušování povinnosti

¹⁶⁷ Blíže k tomu Bobek, s. 230 a 231.

¹⁶⁸ Bobek, s. 254

¹⁶⁹ DONNÉ, Michal. Odpovědnost členského státu Evropské unie za porušení komunitárního práva. In: *Daňáři online: portál daňových poradců a profesionálů* [online]. 2009, 16. 6. 2009 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: [http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d5205v7244-odpovednost-clenskeho-statu-evropske-unie-za-poruseni-komuni/?search_query=\\$index=852&search_results_page=8](http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d5205v7244-odpovednost-clenskeho-statu-evropske-unie-za-poruseni-komuni/?search_query=$index=852&search_results_page=8)

plynoucí z třetího pododstavce článku 267 SFEU soudy, na které se z pohledu práva EU pohlíží jako na orgány státu, tedy jako na stát samotný. Povinnost státu je aplikovat právo EU a jeho orgány jsou povinni dodržovat přijaté normy, byť nejsou vnitrostátní, avšak v dikci ustanovení článku 10 Ústavy ČR přesto zavázány.

Podle ustálené judikatury se existence nesplnění povinnosti posuzuje vzhledem ke stavu, v němž se členský stát nacházel v době, kdy uplynula lhůta stanovená v odůvodněném stanovisku, a změny, ke kterým došlo následovně, nemohou být Soudním dvorem brány v potaz. Mimo jiné se členský stát nemůže dovolávat ustanovení vnitrostátního právního řádu či z praxe, co by důvodu nesplnění povinnosti a nedodržení lhůty určené směrnicí.¹⁷⁰

Dle původního článku 226 SES, Komise vydala odůvodněné stanovisko uvádějící body, v případech podezření, že členský stát nesplnil svoji povinnost, poté, co dotčenému státu je umožněno se vyjádřit v připomínkovém řízení k daným námitkám Komise a tím i ospravedlnit svoje pochybení. I když stanovisko není obecně závazné, je dobrým doporučením státům, aby podle něho učinily všechna opatření, jinak jim hrozí podle článku 260 SFEU řízení před Soudním dvorem, na který se Komise může obrátit.

Lisabonská smlouva však zpřísnila ustanovení článku 228 SES ve dvou ohledech.¹⁷¹ Za prvé, jde-li o dotčené řízení, Lisabonská smlouva zrušila fázi vydání odůvodněného stanoviska Komise. Ta bude od této doby pouze ve fázi postupu, který předchází zahájení soudního řízení, vyzve dopisem členský stát, aby se k dotčené věci vyjádřil. Stane-li se, že členský stát nereaguje na dopis anebo Komise není spokojena s jeho vyjádřením, může věc předložit přímo Soudnímu dvoru, a to podle článku 260 odst. 2 SFEU. Hlavním cílem této právní úpravy bylo zrychlení postupu, neboť průměrná délka

¹⁷⁰ Zejména rozsudek Soudního dvora ze dne 12. ledna 2006, Komise v. Portugalsko, C-118/05, Sb. rozh. s. I-11, bod 9.

¹⁷¹ Po přečíslování se stal článkem 260 SFEU.

řízení navrhovaná ve sdělení z roku 2005¹⁷² se měla takto zkrátit na 8 až 18 měsíců. Tím byla myšlena pouze délka řízení orientační. Samozřejmě za specifických okolností ve výjimečných případech není vyloučena možnost, že se řízení i přes snahy právní úpravy prodlouží. V druhém ohledu jde o odst. 3 článku 260 SFEU, který vytvořil zcela nový nástroj. Komise může Soudnímu dvoru navrhnout již v rámci řízení o nesplnění povinnosti podle článku 258 SFEU, aby uložil zaplacení paušální částky nebo penále ve stejném rozsudku, kterým se konstatuje nesplnění povinnosti členského státu sdělit opatření provádějící směrnici přijatou legislativním postupem, a tak vyvinout na členský stát větší nátlak a stimulovat je k činnosti.¹⁷³

Asi nejznámějším a zároveň úplně prvním případem uložení sankce členskému státu pro nesplnění povinností je Chania II.¹⁷⁴

V roce 1987 obdržela Komise stížnost o nekontrolovaném odstraňování pevných toxických odpadů do řeky Kouroupitos, 200 metrů od moře, několika nižšími územně samosprávnými celky v prefektuře Chania v Řecku. Odpad pocházel z vojenských základen, nemocnic a průmyslových společností v této oblasti.

V roce 1992 Soudní dvůr shledal v prvním rozsudku zvaném Chania I,¹⁷⁵ že Řecko nepřijalo opatření nezbytná ke zlikvidování toxického a jinak nebezpečného odpadu v oblasti Chania a tím nezajistilo ochranu lidskému zdraví a životnímu prostředí, jak vyžadovaly dvě směrnice z roku 1975 a 1978, kterými bylo Řecko vázáno od roku 1981.

¹⁷² Viz bod 3 sdělení Komise – Evropa přinášející výsledky – uplatňování práva Společenství (KOM(2007) 502 v konečném znění), kde Komise k řízení podle bývalého článku 228 SES uvedla, že „s ohledem na specifické okolnosti výjimečných případů by měla být přiměřená lhůta v řízení, která mají zajistit dodržování dřívějšího rozsudku Soudního dvora, v průměru 12 až 24 měsíců“. Mezi specifické okolnosti patří zejména případy, kdy výkon dřívějšího rozsudku představuje přijetí opatření za účelem rozvoje nebo posílení infrastruktury na daném území nebo splnění závazků k výsledku. Cit. z pozn. pod čarou č. Sdělení Komise.

¹⁷³ Viz Sdělení komise – Provádění čl. 260 odst. 3 Smlouvy o fungování EU, Úř. věst. ze dne 15. ledna 2011, bod 3 a násl. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:012:0001:0005:CS:PDF>

¹⁷⁴ Viz Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. července 2000, C-387/97, 2000 ECR I-5047.

¹⁷⁵ Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. dubna 1992, Komise v. Řecká republika, C-45/91, 1992 ECR I-2509.

Vzhledem k zjevné neochotě Řecka se zabývat tímto problémem Komise poté, co Řeckem nebyla informována o žádném přijatém opatření, které vyplývalo z předcházejícího rozsudku, v roce 1993 připomněla řeckým orgánům povinnosti, k nimž jsou zavázáni, a po další přiměřené době na konci roku 1995 se nakonec rozhodla zahájit řízení nové. Tato možnost jí byla umožněna nově přijatou Maastrichtskou smlouvou, která změnila původní článek 171, pozdější 228 SES a dnešní 260 SFEU a článek 143 Smlouvy o Euroatomu tak, aby umožnila uložení peněžité sankce členskému státu, který nevyhověl rozsudku Soudního dvora, jímž bylo konstatováno porušení Smlouvy.

Konečné rozhodnutí ve věci uložení sankcí podle článku 260 odst. 2 SFEU přísluší Soudnímu dvoru, který má v této oblasti neomezenou soudní pravomoc na rozdíl od porušení povinnosti sdělit opatření provádějící směrnici, kdy jí má omezenou pouze co do horní hranice výše, která nepřesáhne částku navrženou Komisí. Komisi jakožto strážkyni Smluv však přísluší rozhodující úloha, neboť zahajuje řízení podle článku 258 SFEU a případně podává žalobu k Soudnímu dvoru podle článku 260 SFEU a navrhuje podle sledovaného účelu, tedy účinného používání práva EU, uložení platby paušální částky a/nebo penále v určité výši. Podle názoru Komise musí být při stanovení sankce uplatňována vždy tři zásadní kritéria, a to závažnost porušení práva, doba trvání takového porušení a odstrašující účinek sankce postačující k zamezení recidivy,¹⁷⁶ a dodržet tak zásadu přiměřenosti. Vedle nich se však setkáme i se principem předvídatelnosti sankce členskému státu a její výše musí být stanovena postupem uplatňujícím zásadu proporcionality a zásadu rovného zacházení se všemi členskými státy.¹⁷⁷

¹⁷⁶ Viz k tomu výpočty sankcí vycházející z hrubého domácího produktu daného členského státu a počtu vážených hlasů v Radě. Sdělení Komise – Použití článku 228 Smlouvy o ES/*SEK/2005/1658*/. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005SC1658:CS:HTML>

¹⁷⁷ Sdělení Komise – Provádění čl. 260 odst. 3 Smlouvy o Fungování EU, Úř. věst, EU 2011, C 12/01, bod 3 a násl. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:012:0001:0005:CS:PDF>

Komise vždy zastávala názor, že penále představuje dostačující prostředek k zajištění rychlejšího ukončení porušování práva,¹⁷⁸ což je ostatně vlastním cílem celého řízení o porušení smlouvy, avšak zároveň dodává, že se nevzdává možnosti uložit zaplacení paušální částky a je navíc připravena svůj přístup kdykoliv změnit.¹⁷⁹

Příležitost se jí naskytla v případě Komise v. Francie, C-304/02, kdy poprvé uložila obě sankce a potvrdila tak dohady, že lze za totéž porušení práva uložit oba druhy peněžité sankce. Rozdíl mezi oběma sankcemi netkví pouze v jejich výpočtech,¹⁸⁰ avšak i možnosti stáhnout žalobu.¹⁸¹

Komise v případě Chania II se nakonec dožadovala po Soudním dvoru nařízení Řecka zaplatit 24 600 Eur za každý den prodlení ode dne doručení nového rozsudku. Soudní dvůr ve svém rozsudku dospěl k názoru, že Řecká republika neprovedla všechna opatření nezbytná pro dosažení souladu s původním rozsudkem ze dne 7. dubna 1992 ve věci C-45/91 Komise v. Řecko zvaném Chania I a opravdu uložil Řecku penále ve výši 20 000 Eur denně.

Vzhledem k prohřešku Řecka v daném případě byla sankce dle mého názoru přiměřeně odstrašující, vzhledem k následujícím pěti případům, kdy členské státy svoji povinnost splnily raději dříve, než jím mohla být pokuta uložena, rozsudek ve věci Chania II splnil svoji povinnost ukázat členským státům, že není radno podceňovat stanovisko Komise. Recidivě Řecké republiky však ani takto vysoká

¹⁷⁸ Sankce tudíž musí být vyšší než hospodářská výhoda, které stát dosáhne porušením práva. Viz Sdělení Komise – Použití článku 228 Smlouvy o ES/*SEK/2005/1658*/, bod 18. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005SC1658:CS:HTML>

¹⁷⁹ Sdělení Komise z roku 1998. In:

Shodně Sdělení Komise – Provádění čl. 260 odst. 3 Smlouvy o Fungování EU, Úř. věst, EU 2011, C 12/01, bod 21. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:012:0001:0005:CS:PDF>

¹⁸⁰ Sdělení Komise – Použití článku 228 Smlouvy o ES/*SEK/2005/1658*/, bod 10.3. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005SC1658:CS:HTML>.

Shodně Sdělení Komise – Provádění čl. 260 odst. 3 Smlouvy o Fungování EU, Úř. věst, EU 2011, C 12/01, bod 23 a násl. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:012:0001:0005:CS:PDF>

¹⁸¹ Sdělení Komise – Použití článku 228 Smlouvy o ES/*SEK/2005/1658*/, bod 11. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005SC1658:CS:HTML>

sankce nezabránila, notabene že Řecko již v té době mělo problémy s fiskální politikou, na kterou nedávno doplatilo. Odstranění odpadu totiž stojí více než pouhé vyvážení. Problémy stejného původu se v Řecku podle dostupných informací pouze přemístily do jiných oblastí a de facto porušování se tím nevyřešilo.¹⁸²

Žaloba Komise však není jediný způsob, kterým se lze domáhat, když už ne nápravy, tak alespoň odškodnění.

Případ Francovich,¹⁸³ na nějž navazuje skupina kauz značně podobného předmětu, se proslavil jako první rozhodnutí týkající se principu odpovědnosti státu za škodu způsobenou jednotlivci porušením jeho práv zaručených právem EU. Tyto případy se především týkaly odpovědnosti státu za pozdní nebo vadnou implementaci směrnic, popřípadě opomenutí implementace zcela. Soudní dvůr tehdy rozšířil princip odpovědnosti na všechny složky státní moci, což lze vztáhnout i na soudní orgány. Uvážíme-li, že odpovědi Soudního dvora na předběžné otázky patří k významným aspektům, které musí soudce vnitrostátního soudního orgánu pečlivě zvážit při svém rozhodnutí v meritu věci, opomenutí předložení takové otázky může velice poškodit strany řízení. Takové zanedbání povinnosti soudu poslední instance by bylo považováno za závažné porušení. Od rozhodnutí Soudního dvora v případě Koebler¹⁸⁴ existuje již možnost žaloby jednotlivce před soudem členského státu pro porušení práva EU.¹⁸⁵

Pan Koebler tehdy žádal o zvláštní příplatek za odpracovaná léta jako univerzitní profesor. S konečným zamítavým rozhodnutím rakouského Správního soudního dvora se pan profesor neshodl a s

¹⁸² http://www.asser.nl/dbtw-wpd/exec/dbtwpub.dll?AC=MENU_QUERY&XC=/dbtw-wpd/exec/dbtwpub.dll&TN=eel&SN=gr&RF=Abstract+eel&EF=eel+-edit&DF=displayeel+-+full&MR=20&EL=1&DL=1&NP=0

¹⁸³ Rozsudek Soudního dvora ze dne, Andrea Francovich a Danila Bonifaci a ostatní v. Italská republika, ve spojených věcech C-6/90 a C-9/90 [1991] ECR I-5357. Směrnice nebyla provedena a pracovníci podle ní sice nárok na mzdu získali, avšak nebyl tu nikdo, kdo by jí jim vyplatil.

¹⁸⁴ Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. září 2003, Koebler, C-224/01, 2003 ECR I-10239.

¹⁸⁵ Bobek, s. 244 a násl.

civilní žalobou na náhradu za nepřímou diskriminaci se odvážil obrátit na Zemský soud ve Vídni, jenž jako předkládající soud položil vesměs tři důležité otázky. Může členský stát být odpovědný za akty moci soudní? V případě kladné odpovědi, jaké jsou podmínky této odpovědnosti? Bude Rakousko odpovědné za rozhodnutí, které vydal již výše zmíněný Správní soud v dané kauze?

Soudní dvůr se ve světle své předchozí judikatury k problematice vyjádřil následovně. Odpovědnost ve vztahu k moci soudní jednoznačně definuje pouze vztah k soudům poslední instance, což dovedl z dikce ustanovení třetího pododstavce článku 267 SFEU, který pouze těmto soudům ukládá povinnost předkládat předběžné otázky. Při splnění podmínek odpovědnosti, jakože porušené právní ustanovení musí dávat práva jednotlivcům, porušení práva EU musí být dostatečně závažné a musí existovat příčinná souvislost mezi porušením práva a vzniklou škodou, pak můžeme hovořit o odpovědnosti státu za své soudy.¹⁸⁶

Soudní dvůr ve svém rozsudku shledal pochybení Správního soudu. Připustil, že porušil právo EU, avšak se tak nestalo dostatečně závažným způsobem, a proto nemůže vyslovit verdikt, že Rakousko je panu profesorovi odpovědné.

Soudní dvůr se ještě vyjádřil ve smyslu toho, že postup při náhradě škody je zcela v kompetenci vnitrostátní úpravy.

„V nedávné době však vynesl ESD průlomový rozsudek ve věci Kühne & Heitz,¹⁸⁷ následovaný případem Lucchini, který otevírá možnost přezkumu pravomocného vnitrostátního rozsudku nerespektujícího povinnost soudu iniciovat zahájení řízení o předběžné otázce podle čl. 234 SES. Prolomení vnitrostátního principu

¹⁸⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. září 2003, Koebler, C-224/01, 2003 ECR I-10239, bod 51.

¹⁸⁷ Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. ledna 2004, Kühne & Heitz NV v Produktschap voor Pluimvee en Eieren, C-453/00, [2004] ECR I-837. Blíže k tomu Bobek, s. 263 a násl.

res iudicata však není dosud definitivní, mj. i s ohledem na jiný rozsudek ESD ve věci Kapferer.¹⁸⁸

4.3.4.2. Odpovědnost za škodu způsobenou porušením práva EU v českém právním řádu

Podle § 5 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, v platném znění, stát odpovídá za škodu způsobenou buď nezákonným rozhodnutím při výkonu veřejné moci nebo nesprávným úředním postupem. Nezákonné rozhodnutí se však na porušení práva EU nemůže de facto použít, vzhledem k situaci, kdy rozhodnutí českého soudu, jímž bylo porušeno právo jednotlivce z hlediska právního řádu EU, bude zakládat nárok na náhradu škody až jeho nezákonnost bude shledána, jinak řečeno až bude napadené rozhodnutí pro svoji nezákonnost změněno nebo zrušeno.¹⁸⁹

Co se nesprávného úředního postupu týče, ani ten se nebude moci plně využít při domáhání se nároku na náhradu škody, dokud se nepřehodnotí rozhodovací praxe, podle které odpovědnost za škodu z takového postupu nezakládají vady řízení, jestliže měly za následek nesprávné rozhodnutí.¹⁹⁰

Nakonec jedinou možností se tak stává podání ústavní stížnosti proti porušení práva na zákonného soudce zaručeného článkem 38 Listiny základních práv a svobod. Tento postup je založen na praxi německého Spolkového ústavního soudu, který připouští, aby každý jednotlivce, jenž tvrdí, že byl aktem veřejné moci zkrácen na svých právech, se mohl obrátit na Spolkový ústavní soud za účelem přezkumu ústavnosti a dodržení principů, na nichž spočívá Základní

¹⁸⁸DONNÉ, Michal. Odpovědnost členského státu za škodu způsobenou porušením povinnosti vnitrostátního soudu iniciovat zahájení řízení o předběžné otázce, publikováno dne 18. září 2009. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d6807v9495-odpovednost-clenskeho-statu-za-skodu-zpusobenou-porusenim-povinnosti/>

¹⁸⁹ Viz blíže k tomu Bobek, s. 249 a násl.

¹⁹⁰ Blíže Bobek, s. 252.

zákon. „Dle Spolkového ústavního soudu dojde v případě porušení povinnosti věc předložit do Lucemburku k porušení ústavního práva na zákonného soudce pouze v těchto případech: (i) soud poslední instance předběžnou otázku nepoloží, ačkoli otázku výkladu či platnosti komunitárního práva pokládá sám za rozhodnou pro věc samu a ačkoli sám má o této otázce pochybnost, (ii) soud poslední instance se svévolně odchýlí od existující judikatury Soudního dvora, aniž by položil předběžnou otázku, (iii) pokud k řešené otázce judikatura Soudního dvora není nebo se řešené otázky týká jen vzdáleně, poruší soud poslední instance právo na zákonného soudce jen tehdy, když překročí přirozenou míru uvážení neobhajitelným způsobem. To nastane zejména, když je třeba jednoznačně upřednostnit jiný názor na výklad či platnost práva Společenství než ten, který zaujal soud poslední instance.“¹⁹¹

Český Ústavní soud také připouští situaci, při které za určitých okolností může nepoložení předběžných otázek v rozporu s právem EU zapříčinit i porušení ústavně garantovaných práv na spravedlivý proces a na zákonného soudce.¹⁹² Rozdíl mezi těmito způsoby je hledisko, že v „právu na zákonného soudce je totiž důležitý výsledek (položít/nepoložit), zatímco z hlediska spravedlivého procesu způsob vypořádání se s návrhem (či vůbec s otázkou evropského práva, pokud návrh nepadl)“¹⁹³.

„Přestože položení předběžné otázky je věcí komunitárního práva, za určitých okolností její nepoložení v rozporu s tímto právem může přivodit i porušení ústavně garantovaného práva na zákonného soudce. Je totiž třeba mít na zřeteli fakt, že předpokladem oprávnění podat ústavní stížnost je vyčerpání všech prostředků, které zákon k

¹⁹¹ Roztočil, Aleš, příspěvek v diskuzi o článku: nepoložením předběžné otázky k ESD porušil NSS právo na zákonného soudce. Publikováno 21. ledna 2009. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/nepoloenm-pedbn-otzky-k-esd-poruil-nss.html>.

¹⁹² Bobek 234 a násl.

¹⁹³ Vyhnánek, Ladislav, příspěvek v diskuzi o článku: nepoložením předběžné otázky k ESD porušil NSS právo na zákonného soudce. Publikováno 20. ledna 2009. <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/nepoloenm-pedbn-otzky-k-esd-poruil-nss.html>.

ochraně stěžovatelova práva poskytuje. O porušení práva na zákonného soudce půjde v případě aplikace komunitárního práva tehdy, kdy český soud (jehož rozhodnutí již nelze napadnout dalšími opravnými prostředky, které poskytuje podústavní právo) nepoloží předběžnou otázku ESD svévolně, tedy v rozporu s principem právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky).

Ústavní soud uvádí, že za výkon svévole považuje i takové jednání soudu poslední instance aplikujícího normy komunitárního práva, které zcela opomene položit si otázku, zda by měl soud vznést předběžnou otázku k ESD a její nepoložení řádně neodůvodní včetně posouzení výjimek, které vypracoval ve své judikatuře ESD. Jinými slovy jde o případ, kdy soud nebere vůbec v potaz pro něj závaznou existenci kogentní úpravy obsažené v článku 234 Smlouvy o založení Evropských společenství.¹⁹⁴

¹⁹⁴ Nález ÚS sp. Zn. II. ÚS 1009/08 ze dne 8. 1. 2009.

5. Závěr

Stěží si kdo na počátku ES mohl představit, jak obrovský vliv budou mít odpovědi Soudního dvora na předběžné otázky pokládáné soudy členských států.¹⁹⁵ „Prostřednictvím institutu předběžné otázky ESD formuloval své klíčové doktríny týkající se strukturálních vlastností evropského práva (princip přednosti a princip přímého účinku¹⁹⁶), vnitřního trhu (princip „Cassis“) nebo úrovně ochrany lidských práv v EU – a to bez přímého střetu mezi soudy ES/EU a členskými státy. Zároveň umožnil institut předběžné otázky přímou komunikaci ESD s vnitrostátními soudy členských států a zapojil tak vnitrostátní justici do přímo a intenzivně do procesu evropské integrace.“¹⁹⁷ Oblíbenost pokládání předběžných otázek, respektive jejich počet stoupal velice pomalu. Od roku 1965, kdy bylo položeno jenom 7 předběžných otázek, do roku 2010 se 385 položenými otázkami uběhly dlouhé roky.¹⁹⁸ Stejně pomalý a nejistý začátek byl

¹⁹⁵ Edward, D.: National Courts – the Powerhouse of Community Law. In Bell, J., Dashwood, A., Speancer, J., Ward, A. (eds) *The Cambridge Yearbook of European Legal Studies*, Volume Five 2002 – 2003, Hart Publ., Oxford 2004, s. 1 – 13. In ŠLOSARČÍK, Ivo. *Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES. Institut pro evropskou politiku EUROPEUM: Text vypracován pro projekt Team Europe* [online]. s. 1 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.europeum.org/doc/arch_eur/ISlosarcik_team_europe.pdf

¹⁹⁶ R. Král tyto principy přirovnává k propojené nádobě. Bez principu přímého účinku práva EU by národní soudy neměly přednostně co aplikovat a bez principu přednosti by nebyla zajištěna aplikace bezprostředně aplikovatelných pravidel práva EU při kolizi s normami vnitrostátními. In KRÁL, Richard. *Zásady aplikace komunitárního práva národními soudy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 32. ISBN 80-7179-799-5.

¹⁹⁷ ŠLOSARČÍK, Ivo. *Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES. Institut pro evropskou politiku EUROPEUM: Text vypracován pro projekt Team Europe* [online]. s. 1 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.europeum.org/doc/arch_eur/ISlosarcik_team_europe.pdf

¹⁹⁸ ŠLOSARČÍK, Ivo. *Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES. Institut pro evropskou politiku EUROPEUM: Text vypracován pro projekt Team Europe* [online]. s. 2-3 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.europeum.org/doc/arch_eur/ISlosarcik_team_europe.pdf. D - Statistics concerning the judicial activity of the Court of Justice: 6. Completed cases - Judgments, orders, opinions (2010). In: *International Ombudsman Institute: EUROPEAN UNION: Annual Report of the European Court of Justice: ECJ Annual Report 2010_en* [online]. 2011, s. 84 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.theioi.org/news/european-union-annual-report-of-the-european-court-of-justice>.

u soudců nově přistoupivší desítky v roce 2005, kdy se odvážili první rok s pouhými dvěmi otázkami předstoupit před Soudní dvůr.¹⁹⁹

Se zpožděním zjišťujeme, že Evropská společenství jako organizace s institucionální strukturou nevytvořila soudní orgány k prosazování komunitárního práva na národní úrovni, avšak aby pomohli k decentralizovanému principu vynucení práva společenství.²⁰⁰

Zastávám totiž názor, že právo EU je do jisté míry řízeno Soudním dvorem, který má jedinečnou úlohu při vytváření evropské identity a ovlivňování národních vlád.²⁰¹

Původně při studiu Soudního dvora při rozhodování o předběžné otázce jsem si neustále kladla otázku *Jak je možné, že členské státy založené na kontinentálním právním systému nebrojí proti rozhodnutím Soudního dvora, která se dají přirovnat k precedentům typickým pro anglické soudy?* Domnívala jsem se totiž, že jde o paradox, když naše právo je založeno na kontinentálním systému práva, tedy že se aplikuje na základě principu *co je v zákoně psáno, to je také dáno*, kdežto z mého pomýleného názoru jsem vyvozovala, že Soudní dvůr uplatňuje soudcovskou precedenční tvorbu práva, respektive že „dopracovává“ nedokonalou úpravu práva EU tím, že „poodkrývá“ další vysvětlivky, které se ve skutečnosti v daném právu EU vůbec nedočteme. Chtěla jsem se ubezpečit, že nic takového by nebylo fakticky možné a hledala jsem důvody, proč se od tohoto názoru odklonit vzhledem k tomu, že výslovné stanovení závaznosti rozsudků Soudního dvora neexistuje. Napadala jsem to dokonce i tvrzením, že vysvětlování popsaného není tvorba, ale nalézání. Nicméně jsem nakonec přišla na to, že takto se vůbec nedá na rozhodování Soudního dvora nahlížet.²⁰² Fungování anglického *ratio*

¹⁹⁹ KOMÁREK, Jan. Předběžná otázka v praxi: Věc C-13/05 Chacón Navas, Úř. Věst. EU 2005 C 69/8. s. 1 [cit. 2012-02-27]. Dostupné z: http://www.mosquito-net.eu/documents/Komarek_C-013-05%20Chacon%20Navas-Jurisprudence.pdf .

²⁰⁰ Bobek, s. 1-6.

²⁰¹ Shodně European Union Law. *CIVITAS EU Facts* [online]. 2011, 27/07/11 [cit. 2012-02-27]. Dostupné z: <http://www.civitas.org.uk/eufacts/OS/OS6.htm>

²⁰² K tomu již zmíněný argument na straně 10 této práce.

je totiž třístupňové. Zprvu existuje rozhodnutí konkrétního soudu v konkrétním případě, pak nastupuje zobecnění závěrů z konkrétního případu do obecné roviny (ratio) a posléze přichází na řadu aplikace získaného právního principu na konkrétní nový případ. Při tomto úhlu pohledu je zřejmá odlišnost od rozhodnutí Soudního dvora, a ta tkví v nespornosti řízení probíhající před ním. Soudní dvůr neřeší konkrétní právní spor, podává obecný výklad práva EU, právě kterému se Soudní dvůr snaží dávat tu obecnější platnost, a konečná aplikace je pouze a jenom v rukách soudce vnitrostátního soudu členského státu.²⁰³ Soudní dvůr tedy podává autonomní výklad. Mimo jiné jednotlivé rozsudky Soudního dvora přeci jenom působí silou své přesvědčivosti na soudní praxi ve všech členských státech Unie, protože naznačují právní jistotu, jak Soudní dvůr bude rozhodovat v obdobných případech předložených mu v budoucnosti.²⁰⁴

Upřímně řečeno judikatura Soudního dvora prostřednictvím zodpovězení předběžných otázek vykonala obrovský čin, úctyhodný pokrok, a svým lvím podílem se přičinila o nejednu významnou právní situaci v evropské integraci (posílení pravomocí a efektivity regulace na evropské úrovni na úkor pravomocí členských států – doktrína přednosti komunitárního práva nebo doktrína přímého účinku). Celkově je třeba shrnout, že Soudní dvůr maximálně využil nedostatečnosti právní úpravy v oblasti vztahu práva EU a národního práva a prostřednictvím předběžné otázky se ocitnul ve výhodné pozici, ve které překračuje svoje původní postavení určené v zakládajících smlouvách.

Nebýt předběžných otázek tak si dnes ani neumíme představit, jak by se prosazovala například přednost práva EU. Členské státy odjakživa bojovali za svoji suverenitu. Jejich snahy o spolupráci vždy měly tendence spíš o jejich omezení, než prohloubení. Nyní však

²⁰³ Dílčí studie pro jednotlivé země a nadnárodní systémy: Judikatura komunitárních soudů. In: [online]. [cit. 2012-02-27]. Dostupné z: <http://www.eui.eu/Personal/Researchers/mbobek/docs/ESD.pdf>, s. 68.

²⁰⁴ Shodně Judikatura ESD. *EUROSKOP.CZ: Věcně o Evropě* [online]. [cit. 2012-02-27]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/106/sekce/judikatura-esd/>

státy evropské udělaly krok do míst, odkud se horko těžko budou vracet.²⁰⁵ Předběžná otázka se stala hybatelem a dovedla Evropu k opravdovému společenství. Svoji snahou Soudní dvůr nakonec zacelil „mezery“ nedokonalé smluvní kodifikace. Právní institut předběžné otázky zformoval spojené společenství evropských států a ukázal nám, že i přes naše historické poznatky nás může stále něco nového překvapit.

Konec konců na závěr se smyslem všeho výše zmíněného se ztotožňuji s názorem Bobka, že v každém bytí i nejasném případě opravdu nejlepší metodou, jak zjistit, zda soud smí či nesmí předložit předběžnou otázku, je rozhodně to vyzkoušet,²⁰⁶ jelikož „chameleonské“ tendence některých ze znaků „soudního orgánu“ dle potřeb Soudního dvora a pouze z jeho vůle se objevují a mizí.²⁰⁷

²⁰⁵ Myšleno Lisabonská smlouva.

²⁰⁶ BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 44-45. ISBN 80-7201-513-3.

²⁰⁷ BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 28. ISBN 80-7201-513-3.

6. Seznam použité literatury

Monografie

ANDERSON, David W.K. a Marie DEMETRIOU. *References to the European Court*. 2nd ed. London: Sweet, 2002. ISBN 0 421 75350 1.

BOBEK, Michal. *Porušení povinnosti zahájit řízení o předběžné otázce podle článku 234 (3) SES*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2004, 17 a násl. Beckova edice právní instituty. ISBN 80-7179-843-6.

BOBEK, Michal, Jan KOMÁREK, Jan M. PASSER a Mark GILLIS. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-513-3.

BROBERG, Morten. *Yearbook of European Law 2009, svazek 28: The Preliminary Reference Procedure and Questions of International and National Law*. Oxford: Oxford University Press, 2010. ISBN 9780199571253.

Edward, D.: National Courts – the Powerhouse of Community Law. In Bell, J., Dashwood, A., Speancer, J., Ward, A. (eds) *The Cambridge Yearbook of European Legal Studies, Volume Five 2002 – 2003*, Hart Publ., Oxford 2004.

KRÁL, Richard. *Zásady aplikace komunitárního práva národními soudy*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2003. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-799-5.

OUTLÁ, Veronika. *Právo Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2006. ISBN 80-86898-97-0.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-044-4.

Články

Algemene voorstelling van het Benelux-Gerechtshof. *Benelux-Gerechtshof* [online]. [cit. 2012-03-27].

Dostupné z: http://www.courbeneluxhof.be/nl/hof_intro.asp.

Benelux CJ: Court Of Justice of the Benelux Economic Union. *Project on international courts and tribunals: PICT* [online]. [cit. 2012-01-10].

Dostupné z: <http://www.pict-pcti.org/courts/beneluxCJ.html>.

BŘÍZA, Petr. Jak se Michal s Honzou (s)pletli, aneb Cartesio je na světě... In: *Jiné právo* [online]. 2009 [cit. 2012-03-04]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/jak-se-michal-s-honzou-spletli-aneb.html>.

Členové: Presentace členů. In: *Soudní dvůr Evropské unie: CVRIA* [online]. Lucemburg [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7026/.

DĚDIČ, Jan a Petr ČECH. Základy evropského práva společností se zřetelem na jeho význam pro činnost notáře po vstupu ČR do EU - 1. část. In: FOUKAL, Martin. *AD NOTAM: Notářský časopis*. Praha: Notářská komora ČR v nakladatelství C. H. Beck, 2004, s. 168. ISSN 1211-0558. Dostupné z: http://www.nkcr.cz/doc/adnotam/2004_6.pdf.

DONNÉ, Michal. Odpovědnost členského státu Evropské unie za porušení komunitárního práva. In: *Daňáři online: portál daňových*

poradců a profesionálů [online]. 2009, 16. 6. 2009 [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: [http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d5205v7244-odpovednost-clenskeho-statu-evropske-unie-za-poruseni-komuni/?search_query=\\$index=852&search_results_page=8](http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d5205v7244-odpovednost-clenskeho-statu-evropske-unie-za-poruseni-komuni/?search_query=$index=852&search_results_page=8)

Prof. JUDr. Jiří Malenovský. In: *Ústavní soud České republiky* [online]. Brno, 2002 [cit. 2012-01-10]. Dostupné z: <http://www.usoud.cz/clanek/2002>.

Proč nemůžou rozhodci klást předběžné otázky k ESD ze dne 21. dubna 2010, autor Mgr. Ľuboš Fojtík, [online]. [cit. 2012-01-17]. <http://www.elaw.cz/cs/mezinarodni-pravo-a-pravo-eu/208-proc-nemuzou-rozhodci-klast-predbezne-otazky-k-esd.html>

Při vzpomínce na památku Nicola Catalana, Slavnostní zasedání Soudního dvora dne 18. října 1984. In: ANDERSON, David W.K.. *References to the European Court*. 2nd ed. London: Sweet, 2002, s. 6-8. ISBN 04-217-5350-1.

Roztočil, Aleš, příspěvek v diskusi o článku: nepoložením předběžné otázky k ESD porušil NSS právo na zákonného soudce. Publikováno 21. ledna 2009. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/nepoloenm-pedbn-otzky-k-esd-poruil-nss.html>.

SMOLEK, Martin. *Seminář: „Soudní dvůr Evropské unie a Česká republika“*. 20. únor 2012. Dostupné z: pekos-eu.cz/_files/977/tiskovazprava.doc.

ŠLOSARČÍK, Ivo. Evropský soudní dvůr a předběžná otázka podle čl. 234 SES. *Institut pro evropskou politiku EUROPEUM: Text vypracován*

pro projekt *Team Europe* [online]. s. 1 [cit. 2011-12-28]. Dostupné z: http://www.europeum.org/doc/arch_eur/ISlosarcik_team_europe.pdf

ŠPECIÁN, Miroslav. Příspěvek na zasedání – *ESD*, s. 5. Dostupné z: www.ok.cz/iksp/docs/aidp_091112s.doc.

Vyhnánek, Ladislav příspěvek v diskuzi o článku: nepoložením předběžné otázky k ESD porušil NSS právo na zákonného soudce. Publikováno 20. ledna 2009. <http://jinepravo.blogspot.com/2009/01/nepoloenm-pedbn-otzky-k-esd-poruil-nss.html>.

Akademické práce

HEBNAR, Jan. *Zjišťování a používání cizího práva - koncepce a jejich praktický význam*. Brno, 2005, v kapitole 5.3.2. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/52594/pravf_m/diplomka-HOTOVA.txt.

Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně, Fakulta právnická. Vedoucí práce JUDr. Zdeněk Kapitán.

HOLAS, Michal. *Komunitární právo a Ústavní soud ČR*. Brno, 2010/2011. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/206876/pravf_m/. Diplomová práce. Právnická fakulta Masarykovy univerzity. Vedoucí práce JUDr. Kateřina Šimáčková, Ph. D.

Materiály týkající se řízení před Soudním dvorem

Informativní sdělení Soudního dvora EU o zahajování řízení o předběžné otázce vnitrostátními soudy členských států, C 160/01, Úř. věst. EU ze dne 28. května 2001. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:160:0001:0005:CS:PDF>

Informativní sdělení o zahájení řízení o předběžné otázce vnitrostátními soudy 2011, C 160/01, bod 10. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:160:0001:0005:CS:PDF>

3. Protokol o statutu Soudního dvora Evropské unie ze dne 16. prosince 2004, Úř. věst. EU C 310/210. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0210:0224:CS:PDF>.

16. výroční zpráva o kontrole Uplatňování práva Evropské unie, KOM(1999) 301: *Příloha VI: Přehled uplatňování práva Evropské unie vnitrostátními soudy*. Poslední aktualizace 2011/08/17. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eu_law/infringements/pdf/annexe6_rap98_en.pdf

Protokolu (č. 3) o statutu Soudního dvora Evropské unie, Úř. věst. EU ze dne 30. března 2010, C 83/210, v platném znění.

Sdělení Komise – Použití článku 228 Smlouvy o ES/*SEK/2005/1658*/. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52005SC1658:CS:HTML>

Sdělení Komise – Provádění čl. 260 odst. 3 Smlouvy o Fungování EU, Úř. věst, EU 2011, C 12/01, bod 3 a násl. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:012:0001:0005:CS:PDF>

Přehled citované judikatury

Rozsudek Soudního dvora ze dne 5. února 1963, NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos v. Netherlands Inland Revenue Administration, C 26/62, [1963] ECR I-1.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1964, Flaminio Costa v. E.N.E.L., ve věci 6/64, [1964] ECR I-585.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 30. června 1966, G. Vaassen-Göbbels (vdova) v. Management of the Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf., C-61/65, [1966] ECR 261.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 16. ledna 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf v Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel., C-166/73, [1974] ECR 33.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. dubna 1974, R. & V. Haegaman v. Belgie, C-181/73, [1974] ECR I-449.

Rozhodnutí Soudního dvora ze 9. března 1978, Amministrazione delle Finanze dello Stato v. Simmenthal SpA, ve věci 106/77, [1978] ECR 629.

Usnesení ze dne 18. června 1980, Borker (138/80 Recueil, s. 1975.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 6. října 1981, C. Broekmeulen v. Huisart Registratie Commissie, C-246/80, [1981] ECR I-2311.

Rozsudcích ze dne 23. března 1982, „Nordsee“ Deutsche Hochseefischerei GmbH v. Reederei Mond Hochseefischerei Nordstern

AG & Co. KG and Reederei Friedrich Busse Hochseefischerei Nordstern AG & Co. KG, C-102/81, Recueil, s. 1095.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. března 1983, Amministrazione delle Finanze dello Stato v. SPI a SAMI, ve spojených věcech C-267-269/81, Sb. rozh. 1983 s. 801.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 22. října 1987, Foto – Frost v. Hauptzollamt Lübeck-Ost, C-314/85, Sb. rozh. 1987 s. 04199.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. června 1987, Pretore di Salò v. X, ve věci 14/86. [1987] ECR 2545.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. února 1990, Busseni, C-221/88, Recueil, s. I-495.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. prosince 1989, Salvatore Grimaldi v. Fonds des maladies professionnelles, C-322/88, [1989] ECR I-4407.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 3. července 1991, Ministerstvo zdravotnictví a sociálního zabezpečení v. Christopher Stewart Barr a Montrose Holdings Ltd., C-355/89, [1991] ECR I-3479.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. června 2010, Melki a další, ve spojené věci C-188/10 a C-189/10, ECR 2010 s. I-5665.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 18. října 1990, Massam Dzodzi v. Belgie, ve spojených věcech C-297/88 a C-197/89, [1990] ECR I-3763.

Rozsudek Soudního dvora ze dne, Andrea Francovich a Danila Bonifaci a ostatní v. Italská republika, ve spojených věcech C-6/90 a C-9/90 [1991] ECR I-5357.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 7. dubna 1992, Komise v. Řecká republika, C-45/91, 1992 ECR I-2509.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 30. března 1993, Pierre Corbiau v. Administration des Contributions, C-24/92, [1993] ECR I-1277.

Rozhodnutí Soudního dvora ve věcech: Municipality of Almelo v. NV Energiebedrijf Ijsselmij, C-393/92, [1994] ECR I-1477.

Rozsudky ze dne 19. října 1995, Job Centre (C-111/94, Recueil, s. I-3361.

Trestní řízení proti X, C-74/95 a C-129/95, [1996] ECR I-6609.

Rozhodnutí z 29. 12. 1995 č. 536/95, Messaggero Servizi Sr. v. Office of Registrar of Padua.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 17. září 1997, Dorsch Consult Ingenieurgesellschaft mbH v. Bundesbaugesellschaft Berlin mbH, C-54/96, [1997] ECR I-4961.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 2. března 1999, Nour Eddline El-Yassini v. Secretary of State for Home Department, C- 416/96, Sb. rozh. 1999 s. I-1209.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 4. února 1999, Josef Köllensperger GmbH & Co. KG a Atzwanger AG v. Gemeindeverband Bezirkskrankenhaus Schwaz, C-103/97, [1999] ECR I-551.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 23. března 1982, „Nordsee“ Deutsche Hochseefischerei, C-102/81, Recueil, s. 1095, body 10 až 12, a ze dne 1. června 1999, Eco Swiss, C-126/97, Recueil, s. I-3055.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 1998, Fédération belge des chambres syndicales de médecins ASBL proti Gouvernement flamand, Gouvernement de la Communauté française a Conseil des ministres, C-93/97, Sb. rozh. 1998 I-4837.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 21. března 2000, Gabalfrisa a další, C-110/98 až C-147/98, Recueil, s. I-1577.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. března 2001, PreussenElektra, C-379/98, Recueil, s. I-2099.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 22. ledna 2002, Canal Satélite Digital, C-390/99, Recueil, s. I-607.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 8. listopadu 2001, Adria-Wien Pipeline GmbH a Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke GmbH v. Finanzlandesdirektion für Kärnten, C-143/99, [2002] ECR I-8365.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. června 2001, Doris Salzmann, C-178/99, Sb. rozh. 2001 s. I-4421.

Usnesení Soudního dvora ze dne 10. července 2001, HSB-Wohnbau GmbH, C – 86/00, Sb. rozh. 2001 s. I-5353.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. června 2002, Lyckeskog, C-99/00, Recueil, s. I-4839.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 15. ledna 2002, Lutz GmbH a další (C-182/00, Recueil, s. I-547.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. února 2004, Campina Melkunie BV v. Benelux-Merkenbureau, C-265/00, [2004] ECR I-01699.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. ledna 2004, Kühne & Heitz NV v Produktschap voor Pluimvee en Eieren, C-453/00, [2004] ECR I-837.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 8. května 2003, ve věci Wählergruppe "Gemeinsam Zajedno/Birlikte Alternative und Grüne GewerkschafterInnen/UG", za přítomnosti Bundesminister für Wirtschaft und Arbeit a dalších, C-171/01, Sb. rozh. 2003 I-4301.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 20. května 2003, ve spojených věcech Rechnungshof (C-465/00), Christa Neukomm (C-138/01) a Joseph Lauermann (C-139/01) v. Österreichischer Rundfunk, C-465/00, C-138/01 a C-139/01, Sb. rozh. 2003 I-4989.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 30. září 2003, Koebler, C-224/01, 2003 ECR I-10239.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 31. května 2005, Synetairismos Farmakopoion Aitolias & Akarnanias (Syfait) a další proti GlaxoSmithKline plc a GlaxoSmithKline AEVE (Syfait a další), C-53/03, 2005 Sb. Rozh. s. I-4609.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 27. dubna 2006, Standesamt Stadt Niebüll, C-96/04, Sb. rozh. s. I-3561.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 27. ledna 2005, Guy Denuit, Betty Cordenier v. Transorient – Mosaique Voyages et Culture SA, C-125/04, [2005] I-923.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. června, Acereda Herrera, C-466/04, ECR I-5341.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 19. září 2006, Wilson, C-506/04, Sb. rozh. s. I-8613.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 16. června 2005, Criminal proceedings against Maria Pupino, C-105/03. Dostupné na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003J0105:EN:HTML>

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 22. června 2006, Conseil général de la Vienna, C-419/04, Sb. rozh. s. I-5645.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. ledna 2006, Komise v. Portugalsko, C-118/05, Sb. rozh. s. I-11.

Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 18. července 2007, Ministero dell'Industria, del Commercio e dell'Artigianato v. Lucchini SpA, C-119/05, Recueil, s. I-6242. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005CJ0119:CS:PDF>.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 14. června 2007, Häupl, C-246/05, Sb. Rozh. s. I-4673.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 28. června 2007, *Criminal proceedings against Giovanni Dell'Orto*, věc C-467 /05, ECR I-05557. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005J0467:EN:HTML>

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 16. prosince 2008, Cartesio Oktató és Szolgáltató bt, C-210/06, [2008] ECR I-9641.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 1. dubna 2008, Vláda Francouzského společenství, Valonská vláda v. Vlámská vláda, C-212/06, Úř. věst. C 128, 24/05/2008 S. 0004-0005.

Usnesení Soudního dvora ze dne 14. května 2008, Pilato, C-109/07, Sb. Rozh. s. I-3503.

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 10. března 2009, Hartlauer, C-169/07, Sb. rozh. s. I-1721.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 17. listopadu 2009, Presidente del Consiglio dei Ministri proti Regione Sardegna, C-169/08, Sb. rozh. 2009 I-10821.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. listopadu 2010 ve spojených věcech Volker und Markus Schecke, C-92/09, a Hartmut Eifert, C-93/09, dosud nezveřejněno ve Sbírce rozhodnutí, bod 40. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009J0092:EN:HTML>

Rozhodnutí Soudního dvora ze dne 18. ledna 2012 o vyškrtnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané italským Tribunale Amministrativo per la Sardegna ze dne 2. ledna 2012, ve věci Danilo Tola v. Ministero della Difesa, C-4/12, Úř. věst. EU C 80 ze dne 17. března 2012. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:080:FULL:CS:PDF>.

Nálezy českých soudů

Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 30. listopadu 2010, IV. ÚS 292/10. Dostupné z:

<http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=68273&pos=1&cnt=1&typ=result>.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 29. listopadu 2011, , sp. zn. II. ÚS 1658/11-1. Dostupné z: <http://codexisuno.cz/0b0#!7>.

Rozhodčí nález RS HK ČR a AK ČR ze dne 13. prosince 2001, sp. zn. Rsp 90/99.

Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 15. července 2002, ve věci sp. zn. IV. ÚS 174/02.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. března 2006, Pl. ÚS 50/04.

7. Resumé

Tato diplomová práce se zabývá vymezením pojmu „soud či tribunál“ ve smyslu dikce ustanovení článku 267 SFEU a všem jeho předcházejícím článkům, zaměřuje se na vybrané soudy a podrobuje je judikované definici daného pojmu. V závěrečné části diplomové práce se zabírám porušením povinnosti předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí. V první je stručně vysvětleno, který orgán EU je příslušný k rozhodování o předběžné otázce. Následují dvě související oblasti, a to hmotně-právní stránka předběžné otázky a judikovaná kritéria pojmu soud členského státu Soudním dvorem EU.

V druhé části se orientuji na české soudy v reflexi na výše zmíněné a u vybraných českých soudních orgánů se snažím zodpovědět na otázku, zda spadají, popřípadě nespádají do vytyčeného pojmu uvedeného v první části diplomové práce.

V závěru druhé části se v rámci českých soudů zabírám i problémem nepředložení předběžné otázky v případech, kdy soudní orgán má povinnost ve smyslu třetího pododstavce článku 267 SFEU položit předběžnou otázku. Na tuto problematiku jsem se stručně podívala jak z pohledu práva EU, tak i českého právního řádu.

8. Summary

This thesis deals with the definition of concept „court or tribunal“ within the meaning of the Article 267 TFEU and all of his previous articles. In this thesis I focus on selected courts which I confronted with the definition of this concept. In the final part of the thesis I treat the violation of the obligation to submit the preliminary question.

The thesis is divided into two parts. The first, I briefly describe the judicial authority EU which is competent to decide the preliminary question, then history of the Article 267 TFEU and some criterias of the concept of a court of a Member State EU, created by the Court of Justice.

The second part focuses on the Czech courts to conform the concept "court of a Member State EU" and I try to answer the question whether selected Czech judicial authorities are or not within the concept of the definition set out in the first part of the thesis.

At the end of the second part, I devote to the problem, if the court which is obliged within the meaning of the Article 267 (3) TFEU to ask the question to the Court of Justice, does not request to decide the preliminary question. On this issue, I briefly looked at from the perspective of EU law, as well as Czech law.